

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV BOHEMISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

REGIONÁLNÍ SPISOVATELÉ JIŽNÍCH ČECH

Vedoucí práce: prof. PaedDr. Vladimír Papoušek, CSc.

Autor práce: Kateřina Šimová

Studijní obor: Bohemistika – Germanistika

Ročník: 3.

2015

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 1. května 2015

.....

Kateřina Šimová

Poděkování

Ráda bych poděkovala prof. PaedDr. Vladimíru Papouškovi, CSc. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

Anotace

Obsahem mé bakalářské práce bylo přiblížit život a dílo tří autorů z druhé poloviny dvacátého století. Tito autoři, Zdeňka Bezděková, Václav Müller, Ivan Nový, žili a tvořili v jižních Čechách, či se ve svých vzpomínkách do nich navraceli.

Svoji práci jsem rozdělila na dvě hlavní části. V první jsem se jednotlivě zabývala každým autorem zvlášť, v druhé jsem porovnávala jejich tvorbu, co je spojuje v osobním životě, anebo naopak, čím si jsou ve svých životech rozdílní.

Summary

The aim of my bachelor thesis was to find connections between the life and works of three authors from the second half of the twentieth century. These authors, Zdeňka Bezděková, Václav Müller, Ivan Nový, lived and worked in South Bohemia, or they returned in their memories to it.

The thesis is divided into two main parts. The first one deals with each author in particular, and the second one compares their writing as well as establishes differences and similarities in their personal lives.

Obsah

OBSAH	6
ÚVOD	8
1. ZDEŇKA BEZDĚKOVÁ	10
1.1 ŽIVOTOPIS	10
1.2 PŘEKLADATELSKÁ ČINNOST	14
1.3 SETKÁNÍ A PŘÁTELSTVÍ SE ZNÁMÝMI OSOBNOSTMI	15
1.4 LITERÁRNÍ TVORBA	15
1.4.1 BEZBRANNÝ VÍTĚZ	15
1.4.2 ŘÍKALI MI LENI	16
1.4.3 JÁ, MĚSTO MOKROVES	18
1.4.4 ŠTĚSTÍ PŘIJDĚ ZÍTRA	18
1.4.5 O ČERVENÉ KULIČCE	19
1.4.6 LÁSKY NEDOČKAVÉ	19
1.4.7 PRÁZDNINY V TANAPU	20
1.4.8 VĚČNÝ ONĚGIN	20
1.4.9 MARTA VĚŘÍ NA ZÁZRAK	20
1.4.10 DĚVČÁTKO ZDENA A MOUDRÝ PES	21
1.4.11 ZPĚVÁČEK Z VOŇAVÉ MEZE	21
1.4.12 BÍLÁ PANÍ	21
1.4.13 BLUDNÝ KÁMEN	22
1.4.14 ORLÍK, HRAD NA SKÁLE	22
1.4.15 MŮJ ŽIVOT S KNIHOU	23
2. VÁCLAV MÜLLER	24
2.1 ŽIVOTOPIS	24
2.2 AKTIVNÍ ČINNOST	28
2.3 SETKÁNÍ A PŘÁTELSTVÍ SE ZNÁMÝMI OSOBNOSTMI	29
2.4 LITERÁRNÍ TVORBA	30
2.4.1 SVLAČEC KOLEM STĚBLA	30
2.4.2 SMUTNÁ VES	31
2.4.3 BRÁZDA PŘES KAMENÍ	32

2.4.4	ŘEŠETO ČASU	32
2.4.5	KAPIČKY SILAČKY	33
2.4.6	SOUKROMÁ HÁJEMSTVÍ	33
2.4.7	ŠÍLENÍ STŘELCI	34
2.4.8	HLEDAČI JISTOT	35
3.	IVAN NOVÝ.....	36
3.1	ŽIVOTOPIS.....	36
3.2	AKTIVNÍ ČINNOST.....	38
3.3	LITERÁRNÍ TVORBA.....	39
3.3.1	SKŘIVAN V KABINETU	40
3.3.2	NA RYBÁŘSKÉ STEZCE.....	40
3.3.3	RYBÁŘSKÉ TOULKY	40
3.3.4	DAVÍDEK.....	41
3.3.5	LISTY Z DOMÁCÍHO EXILU.....	41
4.	STYČNÉ A ROZDÍLNÉ BODY V OSOBNÍM A LITERÁRNÍM ŽIVOTĚ	43
4.1	JIŽNÍ ČECHY	43
4.2	TVORBA.....	43
4.3	PROFESNÍ A SOUKROMÝ ŽIVOT	45
	ZÁVĚR	47
	PRAMENY A ZDROJE.....	48
	SEZNAM PŘÍLOH.....	50

Úvod

Jižní Čechy jsou pro svoji nenapodobitelnou malebnost přitahovány řadou umělců, kteří se snaží zachytit ve svých dílech jedinečnost krásy tohoto kraje. Spisovatelé zacházejí ještě dál a chtějí uchopit ve svých příbězích i život zdejších lidí.

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na tři, již nežijící, autory, kteří obohatili svoji tvorbou regionální literaturu tohoto kraje. Jeden z nich dokonce překročil pomyslné literární hranice jižních Čech a díky své nejznámější knize se stal spisovatelem světovým.

S výběrem autorů, kterým jsem se chtěla ve své bakalářské práci zabývat, mi pomohla nejen moje čtenářská vášeň, ale i místo odkud pocházím, protože jeden z autorů v mém rodném městě dlouhá léta až do své smrti žil.

Cílem mé bakalářské práce je připomenout, dnes již téměř neznámé, autory jako osobnosti, kteří si zaslouží naši pozornost nejen pro svoji tvorbu, ale i angažovanost ve veřejném životě, pro jejich zajímavý osobní život, jenž nebyl k nim samotným vždy laskavý, a v neposlední řadě i pro jejich profesní povolání, které, jak se ukáže, bylo v mnohém stejné a přece pro každého z nich jiné. Dále jsem si vytýčila za cíl porovnat tyto tři spisovatele, co je spojuje a v čem jsou odlišní v uměleckém i osobním životě.

Pracovala jsem s dostupnou odbornou literaturou, novinovými články, opírala se o autobiografické údaje v jejich dílech, ve dvou případech jsem měla možnost získat informace od členů nejbližší rodiny a nahlédnout do rodinného archivu. U jednoho z autorů to byl kromě autobiografických údajů jediný možný zdroj informací. U tohoto autora jsem se proto snažila co nejvíce zaznamenat z vyprávění pozůstalých, kteří jsou již jedinými přímými příbuznými, a jsou tedy cenným zdrojem poznatků, postřehů a vzpomínek. Také jsem využila zapůjčení kompletní sbírky knižně vydaných literárních děl tohoto autora, a snažila se proto obsírněji popsat obsah a jazykovou výstavbu jednotlivých próz.

O prvním autorovi, respektive autorce, protože se jedná o ženu, jsem se dozvěděla již na základní škole. Zdeňka Bezděková mě zaujala svojí knihou „Říkali mi Leni“, kterou se proslavila i mimo hranice naší země. A protože jsem také věděla, že Bezděková žila

v Českých Budějovicích a působila na tehdejší Pedagogické fakultě, chtěla jsem se o jejím životě a tvorbě dozvědět víc. Druhý autor se jmenuje Václav Müller. S jeho tvorbou jsem seznámena již delší čas. Má rodina se zná s jeho stále žijícími syny, již mi poskytl cenné a zajímavé informace. Třetím autorem je Ivan Nový. Ač je svým původem Středočech, v jižních Čechách prožil dospívání, založil zde rodinu, která zapustila kořeny v Horní Plané. Jméno Ivan Nový je v tomto malém příhraničním městečku stále pojem a znám osobně několik lidí, kteří na něho i po letech s obdivem vzpomínají.

Vybrala jsem si autory, kteří mě oslovili svojí tvorbou, svým životním postojem, osudem. Ráda bych tak svojí prací přispěla k oživení jejich památky, kterou si bezesporu zaslouží.

1. Zdeňka Bezděková

1.1 Životopis

Zdeňka Bezděková, rozená Vondrušková, se narodila 19. dubna 1907 v Českých Budějovicích. Zajímavý je rodokmen z otcovy strany. Pradědeček Zdeňky Bezděkové byl věhlasný řezbář Jan Vondruška z Hluboké, jeho manželka, prababička Bezděkové, byla původem Italka. Zdeňka Bezděková byla jedinou dcerou středoškolského profesora Roberta Vondrušky, který se stává po první světové válce okresním školním inspektorem, a jeho choti Anny, jež zůstala v domácnosti. V sedmi letech se Zdeňka Bezděková stěhuje do Prahy k matčiným rodičům, protože otec byl odveden na frontu. Svůj život v Praze a důsledky válečných let zaznamenává v knize „Děvčátko Zdena a moudrý pes.“ *Bylo září 1914. Začínala jsem chodit do školy v Praze, do druhé třídy, protože jsme se s maminkou musely v létě nastěhovat k dědečkovi a babičce a nemohly už zůstat v našem milém městě na jihu Čech. Kdepak bychom tam byly mohly zůstat bez našeho tatička! Byla válka a my dvě opuštěné.* (Bezděková, Z.: Děvčátko Zdena a moudrý pes, s. 7) Otec se vrací ke konci války z ruského zajetí a rodina, která je po několika letech opět pohromadě, se vrací do „svého města“, do Českých Budějovic. *Pátráme u východu, běžíme až na konec vlaku. Oči si můžeme vykukat. Maminka se celá třese. A já – vždyť ho nepoznám! Já tátu neznám, znala jsem jen tatička, učil kluky ve škole...Minul nás vychrtlý vyzáblý kmán, popelavě bledý, vysedlé lícní kosti, nohy jak hůlky v děravých ovinkách, poloprázdný pytel přes rameno. Dívá se, rozhlíží, taky někoho hledá. Perón už se prázdní, on pořád čeká – několikrát nás minul, ne ne – to přece nemůže být! Ted' shazuje pytel na zem, podíval se zpříma – a jsou to jeho oči, ty krásné modré, co jediné zůstaly. Vrháme se k sobě a už se máme, už se nepustíme! Vedeme se domů, do našeho pravého domova, v našem jihočeském městě...Slavnostně jsme pytel rozvázali. Vysypaly se tvrdé kůrky chleba, samé tvrdé kůrky. „Schovával jsem je pro vás přes půl roku,“ hlásí táta pyšně, „budeme je máčet do mlíka.“ Díváme se s maminkou rozpačitě. Do mlíka? Potom jsme se nadlouho odmlčeli...Ale i jemu i nám scházely ty čtyři roky. Kdo nám je vrátí? Díval se na nás, my na něj a viděli jsme, jak jsme ubozí. „Ta nás ale zvedla! Prokletá válka!“řekl do toho ticha.* (Bezděková, Z.: Děvčátko Zdena a moudrý pes, s. 159) Bezděková měla svého otce velmi ráda,

obdivovala ho a celý život ho nazývala „tatičkem“. Nepřítomnost otce v rodině za první světové války ji silně zasáhla. Motiv ztráty otce později využila Bezděková ve svém nejznámějším díle „Říkali mi Leni“.

Bezděková jako mladá dívka nastupuje v Českých Budějovicích do dívčího reálného gymnázia. Je výbornou studentkou, maturitu ukončuje v roce 1926 s vyznamenáním. Pokračuje ve vysokoškolském studiu v Praze, kde se zapisuje na Univerzitu Karlovu na Filozofickou fakultu, obor čeština a francouzština. V Praze jí byla nejbližší literatura, oslovili ji především přednášky univerzitních profesorů Jana Jakubce, Jaroslava Vlčka, Jiřího Horáka a F. X. Šaldy.

Během studií prožívá Zdeňka svoji studentskou lásku, která vyústila v roce 1929 v sňatek. Manželství však nemělo dlouhé trvání, po dvou letech, v roce 1931, se manželé rozvádí. Zdeňka si ponechává příjmení svého bývalého chotě, středoškolského profesora Františka Bezděka. Téhož roku odjíždí Zdeňka Bezděková do Paříže na studijní pobyt, svoji francouzštinu si zdokonaluje na Sorbonně. V roce 1932 dokončuje v Praze vysokoškolské studium úspěšnými státními zkouškami a doktorskou disertací, čímž získává akademický titul doktorky filozofie. Chce se vrátit do Českých Budějovic a nastoupit zde dráhu středoškolské profesorky. Svoje studia ale dokončuje právě v době hospodářské krize a místo učitele na střední škole není snadné sehnat. Pro nedostatek míst na středních školách nastupuje na dnešní typ základní školy určená výhradně pro dívky. *Byla to tedy 1. dívčí měšťanská škola v Jirovcově ulici v mém rodišti Českých Budějovicích, kde se pro mne našlo místečko výpomocné učitelky. Přijata jsem byla na letní pololetí 1933, a to pouze do konce školního roku.* (Bezděková, Z.: Můj život s knihou, s. 5) Od příštího školního roku nastoupila Zdeňka Bezděková na Jirsíkovo gymnázium, odkud měla kromě jiného nezapomenutelný zážitek. Po nástupu se stala třídní učitelkou třídy se sedmdesáti třemi žákyněmi. Po třech a čtvrt roku na gymnáziu byla nečekaně přeložena na státní koedukační učitelský ústav sídlící v ulici Matice školské, kde potřebovali narychlo náhradu za češtináře. Zde se setkává s řadou zajímavých osobností. Vzorem vynikajícího pedagoga se pro ni stává ředitel Ledvinka, noblesní muž s kultivovaným projevem. Ledvinku spojuje s otcem Bezděkové jejich společný přítel, profesor Václav Příhoda, jenž pravidelně navštěvoval obě rodiny. Bezděková také ráda vzpomíná na pěvecký sbor Hlahol, který vedl její kolega,

uznávaný sborníkář, František Ambrož. *Toto krásné pěvecké těleso bylo v letech těsně před válkou, ale i v letech válečných na vrcholu svého rozkvětu. Za války to bylo to jediné, co nám z naší kultury vůbec zbylo, zpěv se stal naším útočištěm...* (Bezděková, Z.: Můj život s knížkou, s. 28) Na škole také poznává Emila Pittera, další zajímavou osobnost, který byl uznávaným malířem vyznávající nadreálné směry a který vypracoval metodiku krasopisu. Za působení na učitelském ústavu ale také zažívá nástup fašismu. Zážitky z této „novodobé doby temna“ zpracovává ve svém románu „Bezbranný vítěz“. Hluboce v paměti jí zůstávají vzpomínky na proměny lidí v jejím okolí, na křivky, nespravedlnost, ale i na hrdost, odvahu a čest mnohých z nich.

Učitelský ústav byl za války přeložen do Soběslavi, ale Zdeňka Bezděková byla v té době přeložena na dívčí reformní reálné gymnázium v Českých Budějovicích. Těsně po válce odchází učit do Sušice. Doba svobody, ale i doba nedávného prožitého traumatu z války podpoří v Bezděkové chuť se literárně vyjádřit, a tak v letech působení v Sušici vzniká románová prvotina „Bezbranný vítěz“. Po dvou letech, v roce 1947, odchází Bezděková na stejně dlouhou dobu do Prahy, kde ale není spokojená. Ráda a definitivně se v roce 1949 vrací do Českých Budějovic, kde nastupuje na nově založenou Pedagogickou fakultu. Po vzniku katedry filologie se stává její vedoucí. Na fakultě přednáší českou a slovenskou literaturu a literaturu pro děti a mládež. Po třinácti letech, roku 1962, odchází předčasně do penze jednak ze zdravotních, jednak z pracovních důvodů, kdy se neztotožňovala s působením a jednáním jednoho člena týmu Pedagogické fakulty. Je však i nadále aktivně činná, a to především v literární oblasti, zúčastňuje se řady besed, na které ji zvou především dětská čtenáři.

Zdeňka Bezděková ráda poznávala cizí země. Před druhou světovou válkou navštívila několik evropských států; Rakousko, Švýcarsko, Jugoslávii, Bulharsko a několikrát Francii. Dokonce odjíždí i do Turecka. Po válce se vydává několikrát do nově rodící se Jugoslávie, navštěvuje Itálii, ostrov Elbu. Poté, co byl výjezd do západních zemí vývojem naší politické scény omezen, využívá cest do zemí východního bloku. Seznamuje se tak s kulturními a historickými památkami Maďarska, tehdejšího NDR a SSSR. Ač cesty do zahraničí přinášely Bezděkové nové poznatky, nová přátelství, navracela se autorka s pokorou a s radostí do své vlasti, nejráději pak do jižních Čech.

V roce 1955 se provdala za svého životního partnera, inženýra architekta Vladimíra Pavlíka, ponechává si však své původní příjmení, protože je v té době již známá v literárním světě právě pod jménem Bezděková. Se svým manželem tvořili harmonický pár, dokázali v osobním životě sladit svět umění se světem techniky. Ing. architekt Pavlík umírá v roce 1993 po třiceti osmi letech šťastného soužití. Zdeňka Bezděková umírá o šest let později, 12. srpna 1999 v Českých Budějovicích. Ač odešla bez blízkých příbuzných (neměla sourozence a zůstala bezdětná), je i v posledních dnech svého života obklopena lidmi, pro které byla důležitým člověkem jejich života.

Zdeňka Bezděková měla bezesporu pedagogický talent, který zřejmě zdědila po svém otci a který měla možnost rozvíjet na všech typech škol. Za své dlouholeté praxe učila na škole základní, střední a vysoké. Jejími pedagogickými vzory jí byli někteří učitelé. *Brala jsem rozumy u svých bývalých učitelů, u těch, co byli výteční. Začala jsem napodobovat... Věděla jsem, že tajemství jejich skvělých výsledků tkvělo vlastně v častém opakování podle rčení "Repetitio est mater studiorum..." Učila jsem podle této metody po celý svůj kantorský život a moji žáci často říkali: „Vaše učení bylo prostě nezapomenutelné,“ a při sjezdech mi bravurně dokazovali, co všechno jim v paměti utkvělo.* (Bezděková, Z.: Můj život s knihou, s. 6) Schopnou pedagožkou se projevila už jako výpomocná učitelka, kdy byla narychlo přeřazena z Jirsíkova gymnázia na učitelský ústav na pokyn vrchního školního rady, který přijel z Prahy do Českých Budějovic vyřešit náhle vzniklou situaci tak, že si chtěl na ústav poslat nejschopnějšího češtináře z řad výpomocných učitelů. Obešel si je, zhledl jejich výuku a vybral si právě ji pro její nápaditost a zároveň systematickosti v hodinách. Zdeňka Bezděková byla oblíbenou učitelkou. Žáci a studenti, ať už středoškolští či vysokoškolští, oceňovali především její promyšlené výklady, umění zaujmout a naučit, její hluboké znalosti. Svoji úctu a náklonnost vyjadřovali i tím, že posílali „své“ paní učitelce pozdravy z cest. V období svátků Zdeňce Bezděkové přicházelo na desítky pohledů.

Pro studenty na vysoké škole sepsala Bezděková v padesátých letech skripta: Stará česká literatura, Literatura pro mládež a Literatura doby obrozenecké. Skripta se dočkala několikerého vydání.

1.2 Překladatelská činnost

Za působení na dívčí měšťanské škole Zdeňka Bezděková navázala přátelství s členy výpravy jihoslovanských pedagogů, zvláště si porozuměla se slovinskými kolegy. Naučila se proto v brzké době slovinský jazyk, který využila při překladu několika význačných slovinských próz. Téhož roku odjíždí o letních prázdninách do tehdejší Jugoslávie, po příjezdu do Čech své zážitky a dojmy zachycuje v člancích, jež jí vycházejí v Jihočeských listech. Do Jugoslávie se vrací celkem šestnáctkrát. Prostřednictvím svého slovinského přítele se setkává s Otonem Berkopcem, kulturním atašé jugoslávského velvyslanectví v Praze. Na jeho popud překládá po válce v roce 1946 hru slovinského dramatika Mateje Bora „Noc v Hlubokém“, kterou uvedlo Národní divadlo. Tak začala její překladatelská činnost. Přichází překlad příběhu pro mládež „Žijeme pro vlast“ (1947) od Tona Seliškara, románu „Obzory v mlze“ (1957) od Miška Kranjce Fara Svetega Ivana, pěti novel „Muž, který stříhal ušima“ (1966) od Vladimíra Kralje, románu „Vrátím se...“ (1966) od Antona Ingoliče a sbírky pohádek „Slovinské lidové pohádky“ (1970), které ve Slovinsku sepsala a upravila Kristina Brenková.

Svůj intimní vztah k Jugoslávii, respektive ke Slovinsku uzavírá slovy: *„Všechno krásné, co mi dala Jugoslávie od roku 1934, vzalo za své v oněch bludných letech válečných i v bludných letech poválečných. Ani Tristan a Izolda by to nedovedli věčně, stále jen čekat. Léta míjejí a život s nimi. Andrej odešel – a byla jsem šťastna s Vladimírem.“* (Bezděková, Z.: Život s knihou, s 57)

1.3 Setkání a přátelství se známými osobnostmi

Zdeňka Bezděková, která vyrůstala v intelektuálním prostředí, se setkala za svého života s mnoha svými literárními kolegy i díky tomu, že byla členkou Svazu českých spisovatelů. K některým měla blíže lidsky, někteří ji zaujali svými díly.

V patnácti letech se v Praze jednou osobně setkala s Jiřím Wolkerem, coby studentem práv. Bezděková tehdy od Wolkera dostala veršované přání, v kterém ji nazývá roztomilým jehňátkem. Patnáctileté dívce však bylo nemilé, že ji nevnímá jako slečnu, a proto se na Wolkera trochu zlobila a věnování založila kdoví kam. *Podal mi jej přes stolek a taky tu růžovou astru. Řekla jsem: „Děkuji,“ ale obojího jsem si málo vážila...Ted' po letech, a když už vím, co bylo a je, dala bych za něj zlatý prstýnek.* (Bezděková, Z.: Můj život s knihou, s. 20) Osobně se znala s Petrem Bezručem. Po jeho smrti pořádala o něm besedy spolu se Stanislavem Rudolfem, spisovatelem, který se zaměřil na literaturu pro mládež. Stanislav Rudolf byl zároveň i jejím bývalým studentem Pedagogické fakulty. V paměti jí také utkvěl její další žák z vysoké školy – Ivan Nový, autor knihy pro děti. S respektem a obdivem Bezděková vzpomíná na básníka Jindřicha Hilčra, který byl do roku 1968 předsedou Klubu mladých čtenářů. Mezi blízké osobní přátele řadí Františka Kožika, Františka Hrubína a Václava Müllera.

1.4 Literární tvorba

Zdeňka Bezděková objevila svůj literární talent poměrně v pozdějším věku a to rok po válce. Potřebu psát podnítila upřímná radost z nabyté svobody, optimismus, že už bude jen lépe. *Jednou v časném jaru 1946, nad hlubokým úvozem nad Sušicí – co voněl pokáceným dřevem, jsem místo zamýšlené přípravy zčistajasna začala psát...Z čisté, jásavé radosti z osvobození, z úlevy svobodného vdechnutí po dlouhé tíži.* (Bezděková, Z.: Můj život s knihou, s. 48). Impulz vyjádřit se literárně ji již neopustí, naopak nutí ji dále zachycovat nevyzpytatelné osudy dospělých či přiblížit svět dětskému čtenáři.

1.4.1 Bezbranný vítěz

V nakladatelství Práce Bezděkové vychází její literární prvotina „Bezbranný vítěz“. Milostný, psychologický román vznikl jako reakce na nedávno prožitá válečná léta. Děj se odehrává v Českých Budějovicích, v posledních měsících protektorátu. Formou

vnitřních monologů a dopisů se čtenář dovídá nejen samotný děj příběhu, ale především má možnost proniknout do psychiky ústřední ženské postavy; může s ní prožívat její úzkost, strach, naději, pochyby. Hlavní hrdinka Helena prožívá dvojí bolest, děsivou přítomnost války v jejím městě a hluboké zklamání v lásce. Hlavní literární postava je středoškolská profesorka, které odvěklo gestapo snoubence o Vánocích roku 1944 do vězení do Prahy, odkud byl záhy poslán do Terezína. Helena se obětavě stará o snoubencovy rodiče, snaží se i jemu samotnému pomoci. Snoubenec se ale vlivem svých otřesných zážitků v Terezíně mění. *„Začnu docela nový život...A Helena mi připomíná tu vinu. Je to dobrá žena, ale je mi příliš průbojná. Chci si odpočinout...Jsem unavený člověk. ...Dokud jsme byli spolu, bylo to velmi krásné. Ona umí ze všeho, z každé hlouposti udělat parádu...Potom to válka setřela. Zůstal jen základ věci... Tloukli mne a mnoho toho ze mne vytloukli dočista. Co víte vy všichni, co jste zůstali pod peřinou? Co víte na příklad o posledních dnech? Četli jména ráno na světnici a věděl jsi, jak řeknou tvoje, že to máš spočítáno. Při každém N se ti rozklepala kolena, chvílku ses motal a pak jen apatie, apatie... (Bezděková, Z.: Bezbranný vítěz, s. 158)* Při bombardování Českých Budějovic, měsíc před skončením války, přichází oklamaná Helena o své nenarozené dítě a zároveň se dozvídá, že její snoubenec se bude ženit s jinou dívkou. Helena díky svým životním postojům a hodnotám však nachází sílu pro odpuštění, věří, že díky nabyté svobodě (jak osobní, tak i společenské), její životní cesta bude mít kvalitní pokračování. Kniha je psaná spisovnou, kultivovanou češtinou v er-formě, autorka pracuje na bázi vnitřního monologu, využívá jako jazykový prostředek poetismy a dobové výrazy.

1.4.2 Říkali mi Leni

Knihu „Říkali mi Leni“ napsala Bezděková v roce 1947 v době, kdy přešla ze Sušice do Prahy na dívčí reálné gymnázium. Vzpomínky na válečnou dobu byly stále čerstvé, zdroj námětu nenechal na sebe dlouho čekat. Impulzem pro příběh byla krátká novinová zpráva, že se do Čech navrátila desetiletá dívka Alena Šámalová, která byla na začátku války, asi jako čtyřletá, zavlčena nacisty do Německa na převýchovu. Neumí mluvit česky a není v dobrém psychickém stavu. Tato informace Bezděkovou inspirovala pro napsání působivého příběhu stejně staré dívky s podobným osudem. Bezděková nikdy po skutečné Aleně Šámalové nepátrala, není to tedy příběh autentický, přesto tolik

podobný stovkám dětí zavlčených do Německa. Německé rodinné a školní prostředí, způsob uvažování, charakteristika osob jí byly důvěrně známé ze spolužití s německými občany v předválečných a válečných dobách v Českých Budějovicích. Předlohou pro literární postavy jí tedy byli lidé skuteční, ať už se svými zápornými, či kladnými vlastnostmi. K vykreslení české dívky Leni čerpala Bezděková ze svého dětství, ať už vlastního či jiných vrstevníků, nastudovala i Freudova vědecká pojednání o psychoanalýze dítěte. Pravdivost své výpovědi o českém děvčátku si ověřovala u žaček, kterým četla ze svého rukopisu. Reakce na úryvky byla vždy kladná. Knihu vydalo nakladatelství Práce v roce 1948 jako četbu pro dospělé, následující vydání (bylo jich celkem osm) se po částečné úpravě vydávají jako četba pro děti a mládež. Knihu ilustrovala Eva Janíčková. Příběh je psán ich – formou, čtenář je tak přímo vtažen do děje, niterně prožívá spolu s hlavní hrdinkou její trápení, úzkost, smutek, ale i radost, naději a víru v lepší život.

Hlavní hrdinka knihy „Říkali mi Leni“ se jmenuje Alena Sýkorová. Jako čtyřletá byla odvečena do Německa na převýchovu. V nové rodině, která žije v západní části Německa v menším městě Herrnsdorf, dostává i nové jméno a příjmení. Stává se z ní Leni Freiwald. Desetileté Leni, ač opravdu zapoměla, kým byla a kde žila, se častěji vynořují drobné střípky vzpomínek, z různých situací a náznaků si Leni začíná uvědomovat, že její pravý domov je jinde, a chce se proto vrátit do své původní rodiny, což se jí nakonec podaří. V Německu zanechává chladnou ženu, která ji měla být matkou, povýšeného chlapce, který měl být jejím bratrem, starou ženu – babičku, u které jako jediné nacházela porozumění a vlídné zacházení. Opouští své spolužačky, se kterými si, až na pár výjimek, nikdy neporozuměla. *Německo přede mnou ubývá, už je ho jen kousíček – a potom už není docela nic. Potom je tu jiné šeré nádraží. Cheb. Kolem mne zní divná cizí řeč, vlastně je to moje řeč...Blíží se k nám štíhlá, krásná paní. Hnědé vlasy, modré oči, ó paní, vy jste má známá ze snů o „onom světě“, vy jste přece...! Můj průvodce už stojí před mou paní a jméno, nejsladší jméno ukončuje má blouznění. „Paní Jarmila Sýkorová?“ Ona neříká: Ano. Jen její oči mne objaly už zdálky, teď vztáhla ruce, teď se chvěje jako strom ve vichřici, klesá na kolena a má hlava leží na jejím srdci. Mlčím a vím, že tohle je láska. Mlčím, neboť neumím říci: Maminko!* (Bezděková, Z.: Říkali mi Leni, s. 112) Knihou Bezděková chtěla apelovat na hrůznost války, jež bere dětem dětství, rodičům děti a všem domov a lásku. Kniha

byla přeložena do devíti jazyků, čtenáři se tak mohli seznámit s osudem zavlčené dívky na Slovensku, ve Švédsku, v Dánsku, v Anglii, v Americe, v Japonsku, v tehdejší Jugoslávii, v Německu a SSSR. Kniha byla čtena i v rozhlase, dokonce byla upravena pro divadelní dramatizaci. Na motivy knihy uvedla v roce 1960 Československá televize hru pro mládež „Zapomenutý život“, o několik let později (1969,1971) uvádí hru pod názvem knihy „Říkali mi Leni“. V předlistopadové době se mohli žáci 6. ročníku seznámit s úryvkem knihy v čítance.

Kniha zcela oprávněně patří mezi skvosty dětské literatury. Příběh i po letech dojíká své čtenáře svojí tichou hrůzou být nechtěným dítětem, které uvnitř ví, že tohle není její pravý domov. Autorce se bravurně podařilo napsat z pohledu malé holčičky dojemné svědectví o hrůzách německého fašismu. Kniha „Říkali mi Leni“ je silný lidský příběh vyvolávající silné emoce. Sama Bezděková říká v rozhovoru s Müllerem: *„Ani mládež, a právě ona, nesmí nikdy zapomenout na nejtragičtější úsek našich národních dějin, kdy se český národ octl na genocidních seznamech. Když si mladá generace uvědomí kontrapunkt mírového života a hanebné smrti, vynasnaží se vybudovat svět bez válek a šťastnou budoucnost.“* (Müller, V.: Hranolem věrnosti jižním Čechám, s. 116)

1.4.3 Já, město Mokroves

Zdeňce Bezděkové vychází v roce 1952 román „Já, město Mokroves“. Děj je zasazen do fiktivního města, ve skutečnosti se ale jedná o město Sušice, na které celý život ráda vzpomíná. Svým dílem chtěla autorka vzdát hold lidem a místům, již jí utkvěli v srdci. Bohužel kniha se rodila v době, kdy se propaguje „nový“ umělecký směr - budovatelská póza. Aby román mohl vyjít, musela autorka svůj původní rukopis předělat tak, aby odpovídal duchu doby. Hlavním tématem je boj o novou školu, v knize jsou zachyceny životy středoškolských profesorů, jejich smýšlení a postoje k společenským změnám.

1.4.4 Šťěstí přijde zítra

V roce 1960 vychází pokračování příběhu Aleny Sýkorové v knize pro mládež nazvané „Šťěstí přijde zítra“, jejíž název je symbolem pro naději v budoucnost. Bývalá Leni, dnes už Alena, které se ale zkráceně říká Lenka, se v knížce vrací do Malého Města (ve

skutečnosti jde o obec Hory Matky Boží u Sušice) na Šumavě. (Když Bezděková popisovala tamní školu, měla ale na mysli školu v Kamenném Újezdě u Českých Budějovic, do kterého jezdila od útlého dětství se svými rodiči). Alena se v Čechách stává obyčejnou dívkou, avšak díky předešlým událostem je vyspělejší a vnímavější než někteří její spolužáci. Příběh, vypravovaný opět v ich-formě, již není tak dramatický, dívka srovnává život zde v Čechách se životem v Německu, její soužití v rodině a ve škole. Sbližuje se s židovskou dívkou Ernou, která má hrůzné vzpomínky na koncentrační tábor. Alena v příběhu dospívá, prožívá platonickou lásku, těší se na vstup do pionýrské organizace. V knize je patrný vliv socialistického realismu, kniha už nedosahuje takové popularity jako její první díl, přesto se dočkala dvojího vydání.

1.4.5 O červené kuličce

Moderní pohádky o přírodě nejprve Zdeňce Bezděkové vycházejí v časopisech, poté vycházejí v knižní podobě pod názvem „O červené kuličce“ roku 1963 a jsou určené nejmenším posluchačům.

1.4.6 Lásky nedočkávané

Lásky nedočkávané (1970) jsou románovým triptychem pro dívky, v kterém autorka přibližuje svět tří generací. V příběhu vystupují tři ženy; patnáctiletá studentka, jež prožívá svoji první lásku, bohužel ne bez následků, její matka, která je psychicky nevyrovnaná válečnými událostmi, a babička, která tvoří pevné zázemí, je moudrá a obětavá. Patnáctiletá dívka Zuzana otěhotní se svým přítelem a musí se předčasně vdávat. Její manžel ale musí po svatbě nastoupit na povinnou vojenskou službu. Matka se podvědomě bojí přicházejícího stárnutí a snaží se jako žena zaujmout dceřina partnera. Ten jí ale nakonec odmítá a matka spáchá sebevraždu. Babička, která všechno vnímá, pomáhá vychovávat svoji pravnučku. Zuzana se rozvádí, dokončuje studia na střední škole a hlásí se na farmacii, protože by jednou chtěla pracovat v lékárně. Společné soužití těchto postav ukazuje čtenáři různé názory na život a lásku. Příběh probíhá současně ve třech střídavých monolozích. Bezděková odlišila hlavní postavy i jejich mluvou.

1.4.7 Prázdniny v Tanapu

Další kniha pro mládež vychází v roce 1973. Příběh zachycuje přátelství a dobrodružství dětí v mezinárodním pionýrském táboře v Tatranském národním parku. Ústřední postavou knihy je dívka z pošumavské vesničky Březinky u Sušice. Bezděková také zachycuje osobitou krásu slovenských hor. S knihou se pojí i osobní počín Bezděkové. Ta věnovala celý svůj honorář z knihy Dětské SOS vesničky v Doubí u Karlových Varů.

1.4.8 Věčný Oněgin

Útlá knížka Věčný Oněgin, kterou ilustrovala Eva Janíčková, vyšla poprvé v roce 1973, ale její vznik se váže k roku 1947. Jedná se o básnickou sbírku lyrických básní inspirovanou věčným oněginovským tématem. Jednotlivé básně jsou věnovány hlavním postavám Puškinově dílu Evžen Oněgin. Bezděková okouzlena dílem Puškina a operou Čajkovského komponuje básně o velké nenaplněné lásce. Podnět k napsání těchto intimních básní byla její složitá situace ve vztahu k letitému příteli.

*Proč je to dálka daleká,
proč nepřišel a nezavolal,
proč není tu, proč nečeká,
proč nepolíbil, nemiloval?
Proč toužení je jenom sen,
proč jenom v noci se to zdává,
proč sen je sen a den je den
a iluze se pravdě vzdává?* (Bezděková, Z.: Věčný Oněgin – Dopis starý, starý, s. 8)

1.4.9 Marta věří na zázrak

Román pro mládež, respektive dívčí román „Marta věří na zázrak“ vychází v roce 1974. Hlavní hrdinkou je třináctileté nemanželské děvče, které si příliš nevěří, je spíše samotářské, takové ošklivé káčátko bez valného sebevědomí. Má své trápení – chtěla by být zajímavá a hezká, chtěla by, aby žila v úplné rodině, aby našla svého otce. V době dospívání se Martě stává vzorem vysokoškolská studentka, díky níž se postupně stává společenskou, vtipnou a milou slečnou. To vše vnímá jako zázrak. Ten přichází ještě jednou a to v podobě otce, který se ožení s její matkou. Bezděková využívá školní svět, jenž je jí blízký, pro vykreslení příběhu a postav v něm.

1.4.10 Děvčátko Zdena a moudrý pes

Zdeňka Bezděková se prostřednictvím své další knihy pro mládež z roku 1977 vrací do svého dětství poznamenané první světovou válkou. Válečné roky prožívala se svojí matkou u prarodičů v Praze, otec byl odvelen na vojnu. Autorka vzpomíná na život na Vinohradech, dědův hostinec U Machovců, na příběhy zdejších lidí, na školu, vybavuje si těžké dny, kdy bylo obtížné sehnat i základní potraviny, strachuje se o svého otce. Malé Zdeňce je největším a nejvěrnějším přítelem v této nelehké době pes Mufa patřící dědečkovi a babičce. *Mufa je velký, huňatý a jemný. Je to v Praze ještě tuze vzácná ráce, dokonce mezi prvními. Skotská kolie. Ale ne snad ostře rezatá, je jako tmavé zlato, nebo spíš jako tmavý med. Od boků dolů je čím dál světlejší a pod břichem je plavý jako len... Mufa má opravdu tak jemně protáhlý čenich, tak vybarvený – jako temný bronz s černým lemováním a uprostřed s běloučkou lysinkou, která se mu táhne až do čela - , že je vskutku krasavec.* (Bezděková, Z.: Děvčátko Zdena a moudrý pes, s. 7) Kniha je ryze autobiografická, Bezděková si v knize ponechává své křestní jméno, využívá ich-formu. V příběhu se vyskytují slova tehdejší mluvy, neobvyklé výrazy, proto jsou součástí knihy i vysvětlivky.

Zdeňka Bezděková získala za knihu čestný odznak IBBY, mezinárodní organizace dětské knihy a byla zapsána do čestné Andersenovy listiny mezi světové autory dětských knih.

1.4.11 Zpěváček z Voňavé Meze

Zpěváček z Voňavé Meze je příběhem skřivánčí rodiny a je určený pro nejmenší čtenáře. Novela vyšla v roce 1979. Hlavním hrdinou je malý skřivánek Vítek, který se učí zpívat v skřivánčí škole. Při odletu do teplých krajín se zůstává v Neapoli, protože nemá sílu, aby přeletěl moře. Zde se zdokonaluje ve zpěvu. Jeho píle ho dovede na ptačím festivale na stupně vítěze.

1.4.12 Bílá paní

Historický román Bílá paní vychází v roce 1979. Děj se odehrává v druhé polovině 15. století, v době vlády Jiříka z Poděbrad a Jagellonců. Impulzem pro napsání historického díla byla autorčina disertační práce Žena v literatuře a životě v 15. a 16. století, kterou Bezděková obhájila na konci svých vysokoškolských studií v Praze roku

1932. Ve své práci píše o Perchtě z Rožmberka, dcery Oldřicha z Rožmberka. Perchta byla sečtělá, vnímavá žena, která byla z majetkových a mocenských důvodů provdána za Hanuše z Lichtenštejna, německého šlechtice, jenž je líčen jako člověk bezohledný a násilnický. Její manželství nebylo šťastné. Poté, co se dozvěděla, že manžel kuje intriky, aby se Perchty navždy zbavil, vrací se do Českého Krumlova s nalomeným zdravím a „nemocnou duší“. Zde vejde do povědomí lidí pro svůj soucit k poddaným jako „Bílá paní“. Bezděková vykresluje Perchtu jako křehkou, ženu toužící po lásce, jež jí ale byla v manželství odepřena. Lásku hledá u rytíře Jana z Hartmanic, jejich milenecký romantický vztah ale časem končí rozchodem. Na pozadí příběhu hlavní hrdinky se čtenář dozvídá o životě tehdejší šlechty, životu na zámku a v podhradí. Děj se odehrává na jihočeském rožmberském panství a jižní Moravě. Bezděková připojuje k románu seznam odborné literatury, který svědčí nejen o její důkladné profesionální přípravě, ale i o věrohodnosti tohoto díla.

1.4.13 Bludný kámen

Druhý historický román Bludný kámen vychází roku 1986 a je věnován rodnému městu Bezděkové. Příběh nás opět zavádí do 15. století, tentokrát do doby, kdy uherský král Matyáš měl v državě několik českých královských měst, mezi nimiž byly i České Budějovice. Do nich je soustředěn děj románu, východiskem příběhu je dávná pověst o bludném kameni a jeho čarovné moci. V knize je živě vylíčen život ve středověkém městě, autorka na pozadí milostného příběhu přibližuje dobové zvyky a slavnosti. Bludný kámen zde vystupuje i jako symbol našeho bloudění a hledání svého místa na zemi. *Na znamení žalu sám se do kamene vryl, aby stvrdil jeho divuplnou moc: V kročís-li naň, lehkovážný chodče, v hodinu popravní, zabloudíš a nedospěješ do svého domu, do své pozemské jistoty! Bludný kámen, podobný tomu v Budějovicích, má pověst bretoňská, vestfálská, mají jej pověsti skandinávské a jistě i další na této zemi. Neboť, co svět světem stojí, člověk svá bloudění nerad přiznává svému člověčenství. Vymýšlí si, proč bloudí, aby se obloudil.* (Bezděková, Z. "Bludný kámen, s. 245)

1.4.14 Orlík, hrad na skále

Historický román „Orlík, hrad na skále“ uzavírá volnou historickou trilogii. Kniha vychází v roce 1994. Čtenář se tentokrát dostává do posledního desetiletí 15. století, do

období vlády krále Vladislava Jagellonského. Díky cestování orlické paní a panny Marty z Boskovic putuje čtenář jižními Čechami přes Zvíkov, Písek, Protivín, České Budějovice, Vodňany na Rábí, Sušici a Kašperk. Autorka zachycuje v knize život tamních lidí, jejich smýšlení, náboženské vyznání, hledání smysluplnosti bytí. *To věčné naše revoltující hledání smyslu života, které nás provází vytrvale celými dějinami a není z něho asi úniku.* (Bezděková, Z.: Můj život s knihou, s. 63)

1.4.15 Můj život s knihou

Útlá kniha, v pořadí poslední, vychází roku 1995. Zaznamenává autorčiny zásadní vzpomínky jejího osobního, profesního a především uměleckého života. Svižným jazykem osvětluje souvislosti jejího vstupu do literárního světa, připomíná svůj vřelý vztah k rodnému kraji, místům, městům a městečkům, ke kterým se ráda vracela ve svých prózách, dává čtenáři nahlédnout do svých počátků pedagogické praxe. „Můj život s knihou“ je tok vzpomínek, díky nimž se Bezděková lidsky přibližuje k svému čtenáři.

2. Václav Müller

2.1 Životopis

Václav Müller se narodil 6. září 1910 na Prachaticku, ve vsi Nový Bor, která leží poblíž Netolic. Jeho otec pracoval jako kočí, později jako lesní dělník a v létě jako zahradník v nedalekém zámku Kratochvíle. Matka se starala o deset dětí, z nichž byl Václav sedmý v pořadí. Václava Müllera jako pozdějšího mladého spisovatele inspiroval osud jeho rodičů pro literární vyjádření vztahu nemajetné dívky a syna z bohaté rodiny, který vylíčil ve své prvotině „Svlačec kolem stébla“. Matka pocházela z chudých poměrů, naopak otec byl synem šafáře, a proto nebylo divu, že jeho rodiče sňatku bránili.

Václav podědil od svého otce nejen pracovitost, dobrosrdečnost a smysl pro čest, ale i silnou intuici, vnímavou duši, snění a fantazii. Energická a praktická matka, kterou velmi miloval, ho naučila skromnosti a nenáročnosti k materiálním potřebám.

Dva roky po vypuknutí první světové války musel narukovat Václavův otec na italskou frontu, z které se naštěstí vrátil zdravý. Mezitím musely všechny děti doma pomáhat, aby se užívaly, malý Václav nevyjímaje. Jeho hlavní pomocí byly drobné domácí práce, ale i péče o domácí zvířata.

Přestože si rodina rozhodně nežíla nad poměry, „*Kolem naší chalupy pořád obcházely zlé časy, zdálo se, že nějaký nový nepřítel odzátkoval lahev, naklonil její hrdlo nad naši střechu a žíravina chudoby leptala náš život*“ (Müller, V.: Soukromá hájemství, Praha, 1969, s. 36) rodiče chtěli dopřát svým dětem co nejlepší vzdělání. Záhy po vzniku samostatného Československa v roce 1918 poklesl v Prachaticích počet německých studentů na zdejším německém reálném gymnáziu, které bylo o čtyři roky později definitivně zrušeno. Mezitím se objevil ve městě požadavek, aby zde byla zřízena česká střední škola. V roce 1920 tak vzniká v prostorách německého gymnázia české státní reformní reálné gymnázium. Všem obecním školám byl rozeslán náborový oběžník, který se dostal i do jednotřídky ve Velkém Boru. A tak na popud zdejšího řídícího, pana Františka Pštroso, se jedenáctiletý Václav, jako nejlepší žák školy, přihlásil do českého gymnázia. Po písemné zkoušce byl ihned přijat, ústní zkoušky již ani dělat nemusel.

Aby se malý Václav dostal do Prachatic, musel každý den chodit sedm kilometrů pěšky na vlakovou zastávku do Strunkovic a odpoledne absolvoval tutéž trasu, aby se dostal domů. Václavovi to nepřípadalo mimořádné, naopak, rád se procházel šumavským podhůřím, vnímal jeho skrytou krásu a neokázalou malebnost kraje, který se později stal jedním z jeho hlavních inspiračních zdrojů.

Václav po celá studia dosahoval výborných studijních výsledků, bylo mu dokonce přiznáno studentské stipendium. To činilo 170 korun ročně, které měl dostávat ve dvou splátkách. Pro ně si musel jeho otec osobně dojet do Prachatic. Václav Müller vzpomíná: *„Když tam jel otec poprvé, chtěl z vděčnosti podat řediteli ruku, ale on ji nepřijal, schoval ji za záda, asi proto, říkal, tatínek, že si všiml při mém podpisu, že mám ruce rozežraný špínou, a potom vždycky, když měl jet do Prachatic pro stipendium, drhl si ruce rýžovým kartáčem, ale ta špína se zažrala do všech pórů, spadlin a rýh, ale já jsem měl ty ruce rád, byly silné, jako by se do nich byla skryla ta strašlivá existence našeho života, i něžné, když mě hladily po vlasech...“* (Müller, V.: Soukromá hájenství, s. 26) I přes toto nedorozumění (pan ředitel si nechtěl z principu nechat líbat ruce od nikoho) Václav Müller s věčností vzpomínal především právě na pana ředitele Františka Zdráhala, dále pak na středoškolského profesora Ottu Chadrabu, člověka mimořádných kvalit, kterého si vážili nejen studenti a pedagogové, ale i lidé z města a celého Prachaticka, a na paní učitelku Růženu Pluhařovou, která podpořila jeho zájem o francouzský jazyk. Václav Müller vnímal „své“ gymnázium jako školu, kterou si studenti vážili pro kvalifikovanost a vysokou odbornost učitelského sboru, ale i pro lidský přístup pedagogů. Ve své praxi pak jako středoškolský profesor často čerpal z dojmů a vzpomínek na dobu, kdy on sám byl studentem.

Od septimy vypomáhal Václav Müller jako pedagogický dozor v nově zřízeném Studentském domě, který byl postaven pro dojíždějící studenty. Protože doučoval slabší žáky, měl pobyt a stravu zdarma. V této době se u něho začínají probouzet umělecké sklony, v kvintě posílá do místního Studentského časopisu své dvě první „veřejné“ básně Jaro a Bříza, které byly obě otištěny.

Po úspěšné maturitní zkoušce se Václav Müller rozhodoval mezi studiem na Lékařské fakultě a Filozofické fakultě Karlovy univerzity. Nakonec zvítězila moderní filologie a Václav Müller se zapisuje na studium češtiny a francouzštiny. V Praze je ubytován

v Hlávkově koleji. Protože rodinné podmínky nedovolily mladému studentovi, aby mohl dostávat potřebnou sumu na studia a život v Praze, přivydělával si po večerech tím, že doučoval jak středoškolské, tak i vysokoškolské studenty. Přesto si nachází čas na procházky „magickou“ Prahou. Rád navštěvoval Malou Stranu, její tichá zákoutí, byl fascinován historií města, jejími jedinečnými památkami. Jeho slabostí se stává divadlo, které často a vášnivě navštěvuje, stává se pozorovatelem, kritikem, ale i tvůrcem. Přestože tuší, že herecké geny mu nebyly dopřány, s divadlem se navždy spojuje právě prostřednictvím svých divadelních her. Velmi úspěšná byla jeho studentská hra „Na shledanou, pane profesore!“ Tuto hru nejen napsal, ale i později nastudoval jako středoškolský učitel s dramatickým kroužkem, který vedl. Hru pro děti „Jak přišel král o korunu“ uvedlo v 50. letech v několika reprízách i krajské divadlo v Příbrami, na Malé scéně se několikrát hrála vtipná maňásková hra „Rozbořený trůn“.

V Praze mladý Václav Müller také se zájmem navštěvuje univerzitní knihovny, kde se s nadšením seznamuje s písemnými prameny starší české literatury. Své dobré poznatky pak využíval na oblíbených seminářích slovanské filologie. Při studiu francouzštiny četl literaturu zásadně v originále, dokonce přemýšlel i o překladu některých současných spisovatelů, zůstalo však jen u pokusu. Na vysoké škole ho zaujaly především přednášky univerzitních profesorů F. X. Šaldy o francouzské literatuře, Václava Příhody o pedagogické psychologii, Jana Jakubce, Jaroslava Vlčka a Alberta Pražáka o české literatuře.

Vysokoškolské studium ukončil Václav Müller v roce 1934 s výborným prospěchem. Po úspěšném vykonání písemné a ústní zkoušky se tedy mohl ucházet o místo středoškolského učitele se zaměřením na český a francouzský jazyk.

Po vysoké škole odjel na dvouměsíční studijní pobyt do Paříže. Po návratu první dva roky vyučoval na zemské vyšší hospodářské škole v Roudnici. V roce 1936 nastoupil na reálné gymnázium v Telči. Ve škole se Václav Müller seznamuje se svojí budoucí manželkou, o tři roky starší Marií Pfliegerovou, která pocházela z mlynářské rodiny ze Skuhrova u Rožmitálu pod Třemšínem. Marie Pfliegerová také vystudovala francouzštinu na Karlově univerzitě, v Praze se však nikdy osobně nepotkali. Oba nacházejí k sobě silné citové pouto, rozcházejí se proto se současnými partnery, aby si mohli říct následujícího roku 1937 své ano v Rožmitále pod Třemšínem, v městě Jana

Jakuba Ryby. I přes rozdílné povahy, a možná, že právě proto, vytvořili pevný svazek na celý svůj následující život. Marie se stala Václavovou životní inspirací, nazýval ji Svatavou, čímž jí chtěl vyjádřit svůj obdiv a lásku k ní. *...ale to nic nebylo proti jemně modelovanému, líbezně vyklenutému nosu mé ženy, ten nosík měl mírnou vlnku uprostřed a nenapodobitelné srdcovité tvary chřípí, které se při každém nadechnutí i vydechnutí (a také v milostných hrách) chvělo jako lupení třaslavých osik, chtěl bych znát cizeléra, který ženin nos modeloval, hnětl, brousil a pulíroval, měl mistrovský hmat v citlivých prstech a něhu v zásahu palce a ukazováku vzrostlého osení, když z pochvičky stébla vyrážejí kučeravé osiny klasů, byl v nich vždycky nesmírný prostor pro úsměv i pohlazení, výčitku i porozumění, vysvětlení pro zklamání i smutky z rozčarování, má žena měla vzadu rozkošný tvar doširoka rozklenuté hlavy s matematickou bulkou (vždy jsem si přával, aby takovou zád' hlavy vymodeloval její tvůrce mým synům) a měla slušivě, grétogarbovsky vystouplé lícní kosti, zrovna tolik, aby se její tvář vešla do podivuhodného obličejového oválu a rámovala jej tečnovými dotyky líbezné spanilosti...* (Müller, V.: Soukromá hájemství, s. 81)

Václavu a Marii Müllerovým se v Telči narodili dva synové, Luděk v roce 1938 a Zbyněk v roce 1940. Život šťastné rodiny měl být však záhy podroben těžké zkoušce. V letech 1941-1942 byl Václav Müller jako vzdělavatel místního Sokola vězněn na gestapu v Jihlavě pro svoji protifašistickou přednáškovou činnost, po propuštění byl na čas nasazen do pracovního tábora v Plotišti nad Labem. Otřesné zážitky této doby, které se hluboce vryly do paměti jeho citlivé duši, zaznamenává v „Soukromých hájemstvích“ a nepřímo se odrážejí v následujících dvou knihách „Šílení střelci“ a „Hledači jistot“, v nichž plně odsuzuje válku a poukazuje na její tragické důsledky. *Laskavý čtenáři, možná že odkládáš tuto knihu podivných konfesí s elegickým dojetím a s pocity leptavé hořkosti, a to je dobře, bylo mým úmyslem evokovat ona válečná dějství (jež rozvrátila zdravý rozum miliónů lidí), abych tě vyburcoval ze závětrného domnění, že už není slyšet válečný ryk, ...snad nazveš tyto lidi, kteří se stali hrdiny mých próz nebezpečnými šílenci..., ale asi jsi přehlédl, že jsou především korunními svědky apokalyptických událostí..., proto tě prosím, ... a také abys došel k poznání, že jim tyto kruté zážitky sice vzaly zdravý rozum individuálního rozměru, ale že jim zároveň daly právo naléhavě promluvit do morálních postojů společnosti a do svědomí všeho lidstva.* (Müller, V.: Šílení střelci, s. 187)

Po skončení druhé světové války získává Müller místo středoškolského profesora na reálném gymnáziu v Příbrami. Do města „Pod stříbrnými horami“ se odstěhuje i svoji rodinou. Od roku 1954 vykonává funkci zástupce ředitele, od roku 1968 působí na škole jako ředitel. Po odchodu do důchodu nadále zůstává činný, věnuje se hlavně své literární činnosti. U Václava Müllera je ale bohužel záhy diagnostikována roztroušená skleróza. Tato vleklá, dlouholetá nemoc postupně omezuje jeho práci, až ji zcela znemožní. Václav Müller je odkázaný na pomoc druhých, ke konci života není schopen pohybu. I přes obtížnou situaci zůstává Václav Müller doma u své manželky, která o něho spolu se synovými rodinami pečuje. Václav Müller umírá 4. 8. 1984. Je pohřben v rodinném hrobě své ženy v Rožmitále pod Třemšínem.

Václav Müller byl uznávaným pedagogem. Žáci ho obdivovali po stránce odborné i lidské. Byl pro ně přirozenou, důstojnou autoritou, která si nemusela vynucovat respekt autoritativním přístupem. Naopak. Měl pověst vynikajícího, oblíbeného učitele, působil klidně, vyrovnaně. Choval se vždy laskavě, spravedlivě, měl jemné, kultivované vystupování. Respektoval vždy lidskou důstojnost studenta ať už z nevyššího či nejnižšího ročníku. Měl hluboký vnitřní vztah k svému oboru, ale se stejnou odborností vyučoval i němčině a latině. Byl skvělým metodikem, který předával učivo svým žákům srozumitelně, poutavě. Byl vyhlášený svými zajímavými výklady, z jeho hodin si studenti odnášeli víc, než bylo určeno v osnovách. Václav Müller býval také dlouhodobě předsedou při maturitních zkouškách na středních školách ve Středočeském kraji. Za své pedagogické zásluhy byl jmenován Vzorným učitelem a také získal Zlatou medaili J. A. Komenského.

2.2 Aktivní činnost

Václav Müller také pracoval v různých institucích. Byl předsedou příbramské pobočky Kruhu přátel jazyka českého, úzce spolupracoval například s jazykovědcem a bohemistou Vladimírem Šmilauerem, profesorem Univerzity Karlovy. Jako uznávaný češtinář byl jmenován Krajským pedagogickým ústavem v Praze do komise pro posuzování prací pro pedagogické čtení. Sám se zúčastnil se svými pracemi osmi těchto čtení. Práce z roku 1968 „Škola očima žáků“ získala první místo. Velmi dobré ohodnocení dostalo také čtení „Formy pomoci slohově slabým a zaostávajícím žákům“,

kteřé získalo druhou cenu a vyšlo i tiskem. Čtení „Některé formy metodické pomoci pedagogického vedení školy učitelům českého jazyka a některé formy spolupráce školy s okresní lidovou knihovnou ve výchově žáků k volbě opomíjených povolání“ obdržela třetí cenu. Jako člen ministerské komise pro tvorbu nových osnov a člen kolektivu recenzentů SNP recenzoval učebnice francouzštiny pro SEŠ a francouzskou čítanku pro gymnázia.

Václav Müller také psal hojně do novin a časopisů. V Novém Příbramsku uveřejňoval pravidelné recenze a kritiky o inscenacích, které se odehrály na jevišti příbramského divadla. Hojně také psal do pedagogicko-metodických časopisů a periodik, jako byl Český jazyk, Tvorba, Učitelské noviny, Čtenář, Nový život, Cizí jazyky na škole, Amatérská scéna aj. Vydává na počátku padesátých let „Rukověť správné češtiny“, v roce 1959 mu vychází příručka „Lze ve škole naučit slohu?“ Podílí se na sborníku metodických statí „Na pomoc literární výchově“ a „Vyučování slohu“. Pořádá řadu přednášek v okresní lidové knihovně o knížkách předních spisovatelů, spolupracuje na sbornících vydaných v Příbrami k významným výročím, příkladem jsou sborníky Město stříbra a slávy (Příbram, Měst. NV 1966), 60 let Příbramské filharmonie (Příbram, ZK UD 1969), Hornické Příbramsko (Příbram, komitét sympózia 1974). Napsal také několik textů pro kantáty profesora pražské konzervatoře, skladatele Jana Zdeňka Bartoše. Příbramská filharmonie a Příbramský dětský sbor, s nímž byl na zájezdu ve Francii, uváděly jeho básně zhudebněné skladateli Františkem Forstem, dr. Václavem Dražanem, Stanislavem Jelínkem a Jiřím Richterem.

Pokud práce Václavu Müllerovi dovolila, rád cestoval. Dvakrát navštívil Francii a tehdejší SSSR, procestoval Rakousko, tehdejší SNR a Jugoslávii.

2.3 Setkání a přátelství se známými osobnostmi

Václav Müller se osobně znal z dob studií s Ladislavem Stehlíkem, s kterým se i nadále setkával nejen v Praze, ale Stehlík zajížděl i do Skuhrova u Rožmitálu pod Třemšínem, kde rodina Müllerova trávila volné chvíle. Blízký mu byl i Josef Ruml, básník a literární kritik, s nímž ho pojila především láska k poezii. Jeho literárním přítelem v pozdějším věku se stal zasloužilý umělec Václav Čtvrtek, se kterým se seznámil při vstupu do Svazu českých spisovatelů roku 1973. Bohužel po třech letech Čvrtkova předčasná

smrt přerušila jejich přátelství. Dlouhodobého přátelství udržoval se Zdeňkou Bezděkovou, s kterou se seznámil prostřednictvím své manželky. *Důvěrně jsem znala manžela své přítelkyně Václava Müllera z Příbramě. Byla jsem vždy první čtenářkou jeho čarkovsky zadumaných próz i jeho statí o slohu, kterému učil na gymnáziu osobitým způsobem. Nahlédla jsem i do jeho rodinného soukromí na Prachaticku i na Příbramsku, kde byl ctěn i milován.* (Bezděková, Z.: Můj život s knihou, s. 58) Ta se poznala se Zdeňku Bezděkovou při studií v Praze. Od té doby se z nich staly nerozlučné celoživotní přítelkyně.

2.4 Literární tvorba

Umělecká próza je nejrozsáhlejší oblastí Müllerova díla. Jeho soustavnější literární tvorba, v jejíchž začátcích vzniklo za poměrně krátké období několik knih, nevzešla jen z literárního popudu. Vedla k ní spíš potřeba, jak zdůraznil sám autor, vymanit se z ponižujícího ovzduší nacistické okupace. *K soustavnější literární práci jsem se dostal až po svém návratu z gestapáckého vězení v r. 1942. Po ořesných zážitcích se mi literární tvorba stala životní potřebou, jejím prostřednictvím jsem se chtěl zachraňovat v pocitech dočasného trvání dějství osobních i národních, hledal jsem zdroj síly a našel jsem jej v tématice, kterou mi nabídl jihočeský venkov.* (Müller, V.: Soukromá hájemství, obálka) Ostrůvkem záchrany se mu tehdy instinktivně stal domov, jihočeská ves Velký Bor u Netolic, kam se navrácí ve všech svých literárních pracích.

2.4.1 Svlačec kolem stébla

O tom, že víra v domov Müllera nezklamala, že mu domov navrátil pocit i vědomí existence lidských hodnot, svědčí jeho knižní debut, román Svlačec kolem stébla. Kniha vychází roku 1943 v nakladatelství Josef Lukasík, Moravská Ostrava – Praha. Autor zobrazuje venkovský život, který pod svým zdánlivě jednotvárným povrchem tají netušené tragické zápletky. Baladicky laděný román je příběh dvou vesnických milenců, selského synka a osiřelé chudé dívky. Otec synovi lásku přeje, matka však dívku nenávidí a kuje intriky. Selka není schopna milovat své blízké, neumí si najít

cestu k lidem, protože si nenašla cestu k venkovu a přírodě. To sama selka je svlačcem, který dusí lásku svého muže, syna a schovanky.

Müller využívá jako prostředek pro svoji jazykovou výstavbu lyrizovanou prózu, která se pro většinu jeho děl stala typickou. Ve vesnickém románu se sociální tematikou se tak objevuje hojnost metafor, apostrof, personifikace, které ne každému „běžnému“ čtenáři může vyhovovat. Autor nepoužívá ani dialog, monolog je zastoupen sporadicky, čímž se místy zpomaluje dějovost a napětí. Lyrická složka tak stojí s výraznou převahou nad složkou epickou. Přesto, kdo tíhne k tomuto jazykovému vyjádření, si může přijít na své.

2.4.2 Smutná ves

Václav Müller se i v druhé knize, která mu vychází roku 1944, zabývá vesnickou tematikou. Inspiraci pro sbírku deseti povídek Smutná ves čerpá z doby svého mládí. Chce zachytit venkovský život jaký je, zdůraznit nutný vztah mezi venkovským člověkem a přírodou. V povídkách Václav Müller zachycuje život na jedné straně jako těžký a jednotvárný, na druhé straně i jako život přinášející vnitřní uspokojení. Ukazuje, že i lidé na vesnici prožívají bolest, radost, nenávisť, odpuštění, lásku i nevěru. Jsou však někdy ve svých činech a slovech přímější než lidé z města. Pro Müllera je venkov svébytný, neokázalý svět, v němž lze najít zajímavý námět: milosrdný skon, jenž překvapí podivínského přistěhovalce (Smrt v polích); drsného hospodáře, který je ve své podstatě dobrý a citlivý člověk (Pantáta Fárek); vesničanku, která zešílí po zprávě, že její jediný syn tragicky zahynul (Chalupnice Machartová); vydřiducha, jenž připraví bohatého sedláka o všechnen majetek (Hospodář Koňadra); úděl ženy, kterou její manžel pokládá za svou služku (Žena); tragické rozuzlení mezi otcem a synem, kteří oba milují stejnou děvečku (Korcové); nevhledou dívku, jež se dočká upřímné lásky (Pepka); hospodyně na smrtelném loži, která se zamýšlí nad svým neradostným životem (Také život); otázku výměnku (Výměnkář Kaliba); vesničana, který se nemůže zpronevěřit půdě a tím i domovu, kde vyrostl (Domov volá).

Na rozdíl od románové prvotiny je dějová linie čitelnější, Václav Müller se pokouší o vyváženost lyrické složky s epickou.

2.4.3 Brázda přes kamení

V roce 1944 vychází další Müllerův román „Brázda přes kamení“. I v tomto případě je spisovatel věrný vesnickému tématu. Svým dílem chce sdělit myšlenku, že člověk člověku umí ublížit, půda však nikoli. Román je rozčleněn do tří částí, z nichž první část vyšla jako samostatná povídka v knize „Smutná ves“ pod názvem „Sedlák Koňadra“. Děj románu se odehrává ve vesnici s fiktivním názvem Sukvová. Skutečným názvem je vesnice Skuhrov u Rožmitálu pod Třemšínem. Müller totiž námět čerpá z Rožmitálska (okres Příbram), děj ale zasazuje do šumavského prostředí. Hlavní dějová linie vypráví o pracovitém, charakterním sedláku, který při požáru přijde nejen o všechny svůj majetek, ale ochrnou mu i obě ruce. Jeho vůle a víra mu však časem navrací důstojný život. Müllerův román obsahuje ještě mnoho epizod, v nichž zobrazil celou galerii vesnických typů.

Ani v tomto díle neopouští Müller svůj typický sloh, lyrizovanou prózu, který ale nezastiňuje epickou složku románu. Müllerova poetika a realisticky zachycení venkovského života jsou v rovnováze.

2.4.4 Řešeto času

Rok po válce, v roce 1946 vychází Müllerův v pořadí již třetí román „Řešeto času“. Autor svým čtenářům opětovně přibližuje venkovské prostředí v jihočeské krajině. Příběh odkrývá lidské osudy, které jsou tvořeny lidmi samotnými, jejich činy a vlastnostmi. Děj vypráví o dvojici mladých lidí, selského syna a chudé dívky. Láске však nepřeje bohatý sedlák, a proto dvojice za slibu dívčině matce, že nebude pošpiněna čest její dcery, odchází hledat službu do nedaleké vesnice. Práci nachází u selky, která je nespokojena ve svém manželství, o to víc se jí zalíbí mladý sedlákův syn. Ten zapomíná na svoji věrnou lásku k dívce a stává se selčíným milencem. Pokřivený, nerovnocenný vztah mladého muže a starší hospodyně je zde v kontrastu s čistou láskou chudé dívky a selčina muže, který svojí tragickou smrtí probouzí v selce a jejího milence svědomí. To se přelévá do selčiny nenávisti k mladému muži, který se od ní, aby vykoupil svoji vinu, nechává psychicky týrat. Poté, co mu jeho bývalá dívka odpouští, vrací se selský syn k otci a žádá od něho usmíření.

Václav Müller se ve svém díle zamýšlí nad otázkou mezilidských vztahů. Svým příběhem sděluje, že každá křivda by měla být vykoupena trestem, trest je ale možné vykoupit odpuštěním. Také i v tomto románu využívá Müller literárních trop k poetickému vyjádření prostředí a myšlenek. Román „Řešeto času“ se zdá být nejucelenějším a nejpropracovanějším dílem dosavadní Müllerovy tvorby.

2.4.5 Kapičky Silačky

V roce 1946 v nakladatelství Antonína Pelze v Příbrami vychází pohádková knížka „Kapičky Silačky“, která je určena nejmenším posluchačům a čtenářům. Tuto svoji jedinou knihu určenou dětem, píše Václav Müller dvěma svým synům. Námět pro knížku nachází ve mlýně, rodišti své manželky. Kniha je doprovázena ilustracemi akademického malíře, profesora Jaroslava Brožovského.

2.4.6 Soukromá hájemství

Po více než dvacetileté přestávce vychází v nakladatelství Mladá fronta v roce 1969 svazek tří povídek pod názvem „Soukromá hájemství“. Jedná se o tři silně autobiografické, vzpomínkové prózy, které čtenáře navracejí do autorova dětství, dospívání a k zážitkům z nacistického vězení. Kniha získala v roce 1972 prémii Českého literárního fondu jako významné a pozoruhodné dílo z posledního údobí.

První povídka „Čtyři litanie“ je vzpomínkou na autorova otce. Václav Müller představuje otce jako vojáka první světové války, jako nádeníka těžce shánějího obživu pro rodinu, jako snílka, který se upíná k naději na synovo vzdělání a jako pokorného, starého člověka, který i době blížící se smrti, chce svým přičiněním pomoci při domácí práci. V druhé povídce „Nezmapované hájemství“ se ožívují prožitky spojené s matkou. Vzpomínka na ni je podbarvena výchozí situací, kdy autor přijíždí na matčin pohřeb. Setkání s vrstevníky a s důvěrně známou krajinou v něm evokují vzpomínky na matku v různých situacích. Třetí próza nazvaná „Epizoda“ je osobní vzpomínkou na autorovo vězení během druhé světové války. Müllerovou snahou není

popis drastických scén, autor se spíše uzavírá do svých myšlenek a pocitů, vztahů k lidem.

V celém triptychu vystupuje autor pod jménem Vašek Havera, který v roli vypravěče využívá ich-formy. Všechny vzpomínky na otce, matku, první lásky, úspěchy i nezdary spojuje se svým rodištěm Velkým Borem, který v knize nazývá Novým Dolem. Každá ze tří próz, tematicky propojených, je rozložena do několika kapitol na sebe volně navazujících. Zajímavá je forma díla. Větné celky svou délkou pokrývají téměř celé kapitoly a podtrhují tak volné zřetězení pásma vzpomínek. Autor i v této knize klade důraz na lyrickou složku příběhu. Ta v tomto díle zajímavě a působivě dokresluje děj, navozuje celkovou atmosféru.

2.4.7 Šílení střelci

Knihu sedmi povídek „Šílení střelci“ z roku 1973, podává retrospektivní obraz lidí zasažených a poznamenaných válkou. Dílo, které varuje před válečným nebezpečím a odhaluje surovost válečného šílenství, je zajímavě komponováno. Dva triptychy, první pod názvem „Věční vojáci“ (povídky Falešný tón; Přítel ze soucitu; Návrat s mrtvým) čerpá látku z doby z první světové války. Druhý triptych, pojmenovaný „Řemeslní střelci“ (povídky Mistrovské torzo; Šílení střelci; Faraon Palovčák) zachycuje dobu z čtyřicátých let druhé světové války. Mezi nimi jako spojující článek je vloženo intermezzo „Cesta mohylovou alejí“. Všechny příběhy jsou popsány formou dialogu mezi člověkem duševně narušeného a vypravěčem. I v této knize se příběhy odvíjejí v autově rodišti Velký Bor u Netolic (v knize Nový Dol). Povídky začínají setkáním vypravěče s dávnými známými, které války poznamenaly na celý život.

Všechny prózy jsou komponované v ich-formě. I tentokrát volí autor pro sebe již osvědčenou formu zpracování, kdy větné celky téměř vyplňují každou z povídek knihy, přičemž se Václav Müller odklání od některých interpunkčních zvyklostí, používá poloreportážní – polobeletristický přístup.

2.4.8 Hledači jistot

Generační román „Hledači jistot“ vychází v roce 1976. Jedná se o poslední Müllerovu knihu, kterou vydal. Román, stylizovaný jako rodinná kronika, zachycuje složitou situaci na česko-německých hranicích z první poloviny dvacátého století. Hlavní hrdina, vypravěč románu, je stárnoucí advokát, který se o dovolené vrací do kraje svého dětství. Navštěvuje svého strýce, který ho seznamuje s pečlivě vedenou rodinnou kronikou. Vypravěč se tak dozvídá osudy svého otce a dvou jeho bratrů, do jejichž života zasáhne druhá světová válka. V celém románu se prolínají drobné příběhy samotného hlavního hrdiny. Život románových postav lze srovnat s životem bezejmenných hrdinů. Ač žili zdánlivě jednotvárný, všední život, přece byl naplněn velkými činy a dramatickými událostmi. Po smrti strýce se hlavní hrdina stává pokračovatelem v zápiscích v rodinné kronice. Müller soustřeďuje svůj hlavní děj románu do fiktivního městečka Radotic (ve skutečnosti Netolic) na Prachaticku. Do kontrastu s tragickými osudy románových postav jemně a citlivě vykresluje autor malebnost jihočeské krajiny. K hlavní myšlence románu, což je boj obyčejných lidí, drobných hrdinů své doby, za životní jistotu a vítězství dobra nad zlem, přidává v závěru knihy ještě jeden společenský apel - nezapomínat na osamělé stárnoucí lidi, často odkázané už jen na vzpomínky minulosti a na životní bilancování.

Václav Müller využívá ve svém díle metodu zpětného odvíjení dějů a příběhů z rodové kroniky. Román, vyprávěný v ich-formě, je rozložen do sedmi kapitol, tvořících uzavřené celky. V tomto díle autor opouští složitá souvětí, která hojně využíval v předešlých dvou knihách, naopak pracuje s tradičně dlouhými větnými celky (věty jednoduché, kratší souvětí). Jazyková výstavba se i v tomto díle opírá o prvky lyrizované prózy, avšak ty nenarušují dějovou celistvost románu. Ten je možné vnímat jako hluboce lidské vykreslení oslavy života obyčejných lidí.

3. Ivan Nový

3.1 Životopis

Spisovatel Ivan Nový se narodil 28. srpna 1929 ve Voticích u Benešova. Otec byl finančním úředníkem, matka zůstala v domácnosti. Nový vyrůstal spolu s mladší sestrou v harmonickém prostředí rodiny, která vždy byla soudržná. Po čase se rodiče s dětmi přestěhovali do jižních Čech, do Mladého u Českých Budějovic, kde Nový prožívá své dospívání. Jako student nastoupil Ivan Nový nejprve na střední školu do Chrudimi, během druhé světové války však musel přejít z rasových důvodů do Soběslavi, maturitní závěrečnou zkoušku nakonec skládal v roce 1948 na učitelské škole v Českých Budějovicích. Učitelská dráha ho oslovila natolik, že pokračoval ve vysokoškolském studiu na Pedagogické fakultě v Českých Budějovicích, kde studoval obor český jazyk-dějepis. Na škole kromě jiných navštěvoval přednášky a semináře Zdeňky Bezděkové. Pedagogickou fakultu úspěšně zakončil v roce 1951, po studiu ale musel nastoupit na základní vojenskou službu, z které se vrátil po dvou letech a tří měsících. Na vysoké škole se také seznamuje se svojí budoucí manželkou, Věrou Horskou, která pocházela z Přílepu u Kroměříže. Věra Horská vystudovala obor dějepis - výtvarná výchova a po sňatku s Novým působila jako učitelka na stejných školách jako on. Spolu vychovali tři děti, dvě dcery (Věru a Pavlu) a jednoho syna (Ivana).

Svoje první pedagogické působení zahájil v Nových Hradech, po krátké době odešel do Loučovic, malé obci ležící nedaleko vodní lipenské nádrže. Na základní škole založil pro děti vodácký kroužek, v jehož čele stál celých deset let. V roce 1956 byl však z politických důvodů přeložen do Horního Dvořiště (Českého Heršláku). Ivan Nový byl velkým obhájcem idejí z doby Velké francouzské revoluce. Jeho sociální cítění, smysl pro spravedlnost, a v neposlední řadě i vzpomínky na válečná léta, ho dovedly k přesvědčení, že je v lidských silách vybudovat spravedlivý společenský řád, a proto vstupuje již za doby středoškolského studia do KSČ. Vývoj událostí v padesátých letech ho ale přivedla k odvážnému činu. Právě v roce 1956 přednesl svůj referát O následcích kultu osobnosti u nás. Reakce byla okamžitá. Nový byl vyloučen z KSČ a musel opustit dosavadní působiště v Loučovicích. Nový byl ale přesvědčen o svém správném postoji,

podal odvolání a následujícího roku byl opět do strany přijat. V roce 1958 se přestěhoval s rodinou do Kaplice. Roky zde strávené lze považovat za jeho nejvíce veřejně činné. Začal se aktivně věnovat ochotnickému divadlu, jehož repertoár byl určen jak dětem, tak i dospělým. Stál u zrodu oddílu stolního tenisu, začal publikovat své první knihy. Svoji ranou tvorbu zaměřuje na aktivní činnost pro děti. Z počátku píše pod pseudonymem Jan Horský, jehož příjmení má přímou spojitost s příjmením manželky za svobodna. V roce 1965 se přestěhoval se svojí ženou a dětmi do Horní Plané, do posledního místa svého putování. Zde na základní devítileté škole vykonává funkci zástupce ředitele. Opět zakládá ochotnické divadlo, ujímá se režie Molierovy hry „Chudák manžel“, která dosáhla velikého úspěchu. Nový je i nadále literárně činný, úzce spolupracuje s rozhlasem v Českých Budějovicích. V květnu 1968 je rehabilitován, společenská situace se zdá být příznivá, pro mnohé nastává čas nové naděje a svobody. Ivan Nový byl zvolen do OV KSČ, a je proto vyslán jako delegát okresu na Vysočanský sjezd v Praze, který se uskutečnil v srpnu téhož roku. Pak ale události nabírají jiný směr a Ivan Nový nedobrovolně, leč navždy opouští Komunistickou stranu. *V roce 1969, v lednu mi napsal přítel Jachnin: „Milej Váňo, děkuju a piš furt. Jen abys pochopil maličkost: ted' je lehký psát a těžký tisknout. Říká se tomu srealita.“ Snad není bez zajímavosti, že právě v den, kdy péčí Borise vyšla v JP má poslední povídka „Jak jsme s Jeronýmem o ozvěnu přišli“, přednášel jsem na plénu OV KSČ V Českém Krumlově svou „labutí píseň“, referát, v němž jsem navrhoval: 1. Aby odešli, 2. Aby se omluvili, 3. Aby zaplatili všechny škody. Byl jsem opět zbaven členství ve straně ... Celý můj život byl a dodnes je spjat se socialismem, i když jsem současně bojoval proti jeho karikatuře a jeho zkresleným interpretacím, jak se v praxi projevovaly.* (Jihočeská pravda, 2. května 1990, s. 6) Za trest měl být od září roku 1970 přeložen na školu do Hořic na Šumavě, ale Ivan Nový odmítl tento přestup a raději nastoupil jako dělník vrchní stavby ČSD v Horní Plané. *Začal jsem pracovat jako dělník na opravě železničního svršku. Občas mi vrtalo hlavou, která že to občanská práva mi ještě zbyla. Utěšovalo mě jen to, že nejsem sám a že na to třeba časem společně přijdeme. Pochopil jsem i pravý obsah pojmu: pracující inteligence.* (Nový, I.: Listy z domácího exilu, s. 4) Zde pracoval čtyři roky, poté se stal u dráhy pochůzkářem, kterého dělal až do odchodu do důchodu. Na sklonku svého života se čím dál tím víc „toulá“ šumavskou krajinou a pečlivě se stará o svoji nemocnou manželku. Ivan Nový, silný a dlouhodobý kuřák, umírá 13. února

1998 v Horní Plané, čtyři měsíce poté, co mu byla nalezena rakovina plic. Rok po jeho smrti 13. listopadu 1999 byla v čekárně železniční stanice v Horní Plané za přítomnosti přátel a příznivců Ivana Nového zavěšena na jeho počest dřevěná pamětní deska, která vznikla z iniciativy členů Stifterova pošumavského železničního spolku z Volar.

3.2 Aktivní činnost

Ivan Nový byl člověkem bezesporu charismatickým. Kladl důraz na základní lidské hodnoty, neuznával manipulaci, pokrytectví, poklonkování, lež, slabošství. Žáci na něho vzpomínají jako na učitele přísného, ale spravedlivého, moudrého a vzdělaného. Oplýval přirozenou autoritou, snažil se učit děti hrou, používal při výuce netradiční, zato efektivní metody. Žil se svojí ženou pro děti, ať už vlastní, tak i ty „školní“. Jako učitel rád organizoval sportovní a kulturní akce, výlety, letní tábory, zakládal kroužky se zaměřením na sport či přírodu, nadšeně hrál divadlo, spolupracoval s rozhlasem, psal do novin fejetony, postřehy, byl dlouhá léta ochráncem přírody. Napsal také několik poučných knih, které byly určeny právě dětem. Věnuje se i odborné činnosti, kdy čerpá ze svých pedagogických zkušeností. Vznikají tak texty „O práci s dětským kolektivem“, které se staly základem knihy „Děti si musí hrát“. Tuto knihu úvah o náplni činnosti pionýrské organizaci napsal se svojí ženou v roce 1962. V šedesátých letech minulého století mu také vychází metodická příručka „O názorném vyučování dějepisu“. Ivan Nový byl člověk společenský, veselý, až na sklonku života se stáhl do ústraní. Byl hrdý, měl svoji čest, a proto nemohl mlčet, když ostatní přijali „pravidla“ normalizační doby. Toto období bylo pro jeho rodinu náročné, ale zároveň díky ní poznali, kdo je člověk na svém místě a kdo ne. Někteří se báli s rodinou Novou komunikovat, vyhýbali se jí, ale našlo se dost „statečných“, kteří dál pokračovali v přátelství, protože osobní setkání s Ivanem a Věrou Nových byla pro ně důležitější než obavy z možných represí. Zároveň Nový byl ohleduplný a nechtěl, aby měl někdo zbytečné nepříjemnosti, nevyhledával proto „nová“ přátelství, nenavazoval kontakty s ostatními literáty, umělci. Je zajímavé, že ani před tím neměl potřebu žít v ryze intelektuálním prostředí. Spíše žil svojí prací, lidmi z okolí, svým politickým přesvědčením, poznáváním přírody. Tu nejvíce „objevuje“ při svých pravidelných pochůzkách po kolejích. Dojmy a postřehy z přírody zachycuje nejen uměleckým zpracováním, ale i odborným popisem. Začal se vášnivě

zajímat o mykologii, protože na svých „túrách“ po kolejích i mimo ně nachází v každém ročním období mnoho různorodých hub. Jako starší muž čím dál tím více nerad opouští své „teritorium“. Rád zůstává na Šumavě, nejlépe je mu doma nebo na chatě. *Všichni moji známí vědí, že nikam nejezdím. Žena mi vyčítá, že jsem ze všech jihočeských patriotů ten nejzatvrzejší a téměř sektář, protože lnu jen k Šumavě, ale je mi tu dobře. Svůj srub, v němž se před lety ozývalo koňské ržání, bych nevyměnil ani za nejpřepychovější vilu v Monaku. Ostatně: Proč bych hledal ve světě to, co hledá svět právě tady...* (Nový, I.: Proč se pojedou podívat v roce 2005 do Lysé nad Labem, s. 1)

3.3 Literární tvorba

Ivan Nový měl velký literární potenciál, který, bohužel, nebyl z politických důvodů plně využit. Jeho tvorba se dá rozdělit na tři hlavní okruhy. První se týká literatury zaměřující se svým obsahem na děti a mládež, druhý okruh mapuje Nového zájem o houby a do třetího okruhu spadá jeho lyrizovaná próza zachycující přírodu v propojenosti s člověkem. Tu především píše v době, kdy byl politicky perzekuován. Utíká do přírody, kterou zhmotňuje ve svých povídkách. Ty se převážně „rodí“ v osadě Pěkná (okres Prachatice), ve srubu, který rodina Nová vlastní. *Myslím si, že psaní byla pro mne vlastně taková katarze, očišťování. Vždycky, když mi bylo špatně z lidí a z toho, co mě obklopovalo, špatně z televize, novin, z toho, co se psalo, utíkal jsem do přírody a potom jsem se očišťoval tím, že jsem o těch věcech psal. Snažil jsem se psát tak, aby to lidem pomáhalo, aby je to i v té těžké době trochu povzbudilo, že ještě není vše tak špatné, jak se zdálo být.* (Jihočeská pravda, 2. května 1990, s. 6) Po roce 1970 mu není umožněno, aby jeho práce vycházely oficiální cestou, proto Ivan Nový zakládá vlastní samizdatové nakladatelství HOPLANO (Horní Planá Nový) a své rukopisy vydává vždy ve třech strojopisných „vydání“. Po roce 1989 je zvýšený zájem o Nového tvorbu. Některé z jeho povídek „ze šuplíku“ se objevují v Hornoplánských listech (informační místní měsíčník), jsou čteny v rozhlase (dokonce i na bavorské konferenci „Šumavská a bavorská příroda jako terapie člověka“ v roce 1990), ale zatím se nevydaly v knižní podobě.

3.3.1 Skřivan v kabinetu

V této útlé knížce, která má v podtitulu napsáno „Čtení o dětech a vychovatelích“, Nový popsal formou krátkých příběhů, vzpomínek a úvah tvůrčí přístup při osvojování si nového učiva. Nový ji vydává v roce 1964 pod pseudonymem Jan Horský. *Až po létech zjišťuješ bezcennost všech ustrnulých schémat, připravených pro jakékoliv použití v jakékoliv době, a začínáš si vážit schopnosti improvizace, okamžitého nápadu v situaci, která se neopakuje a nevrací. Ale za touto schopností stojí osobnost učitele a vychovatele, jeho odborné i metodické kvality, jeho připravenost a schopnost učit se z úspěchů i nezdarů, léta tápání a hledání, léta úporných bojů.* (Nový, I.:Skřivan v kabinetu, s. 49)

3.3.2 Na rybářské stezce

Knížka „Na rybářské stezce“ zachycuje prostředí našich řek. Tato kniha pro mládež byla vydaná v roce 1964. Nový jako vášnivý rybář se snažil předat své rybářské zkušenosti zároveň naučnou, ale i zábavnou formou. Odborné informace střídají poutavé historky sportovních rybářů a poutavý popis vodního života. V knížce nechybí kuchařské rady, hádanky. *Mnohé z věcí potřebných k rybolovu si můžeme v zimě zhotovit ve volných chvílích sami. Stačí jen obratné ruce, trocha trpělivosti a vůle překonat počáteční nezdary...*(Nový, Ivan: Na rybářské stezce, s. 160) Knihu ilustroval Květoslav Hísek.

3.3.3 Rybářské toulky

Knihy pro mládež plynule navazují na předcházející titul. Informace jsou zde nové či podrobnější. I zde čtenář najde zajímavá povídaní o rybách a důležitá upozornění pro rybáře. *Mnohokrát se v přírodě ocitneš v situaci, s níž jsi nepočítal. Nenajdeš-li východisko, nezbyvá nic jiného, než aby ses vrátil domů.... Nezapomeň na jedno: Všechny kameny, které jsi odvalil, mají své přesně ohraničené lože. Vrať je zpět. Nechodíš do přírody sám a za několik dní tu může stát jiný rybář a stejně obtížně bude*

shánět nástrahu... Jen nesvědomití lidé se neohlížejí za sebe. Prozrazuje to nedostatek citu k přírodě, je to hřích proti nepsaným zákonům, jimiž se řídí všichni, kteří mají přírodu rádi. (Nový, I.: Rybářské toulky, s. 77)

3.3.4 Davídek

Velmi oblíbená knížka pro malé čtenáře vychází v roce 1967. Hlavním hrdinou je čiperný a zvědavý chlapec Davídek Zelenda, který žije v hájence na kraji vesnice v blízkosti rakouských hranic. Dětský čtenář prožívá s hlavním hrdinou mnohá klučící dobrodružství, seznamuje se s životem na vesnici a v lese. Autor se při psaní nechal volně inspirovat skutečnými příběhy svého syna z doby jeho dětství. *Vy si myslíte, že svět objevují jenom cestovatelé? Že se přitom musí člověk prodírat houštinami a puškou v ruce; že na něho číhají velicí hadi, tygři, medvědi a krokodýlové? Ale kdepak! Svět se začíná objevovat hned za chalupou a objevuje se pořád a každý den něco, až se ho objeví pořádný kus. (Nový, I.“ Davídek doma a ve škole, s. 36)* Děj je zasazen do šumavské krajiny, příběh je vypravován v er-formě. Protože kniha měla svého času mimořádný úspěch, Nový původní knihu mírně upravil a připojil k ní druhý díl. Kniha „Davídek doma a ve škole“ vyšla v roce 1970. Nový napsal i díl třetí a čtvrtý, ale ty již nebylo možné v době normalizace vydat. Po Sametové revoluci si Ivan Nový přál, aby poslední dva díly vyšly v jihočeském nakladatelství Růže, jako tomu bylo v případě prvních dvou dílů. V čase příprav ale toto nakladatelství přestalo plnit svoji funkci, a tak vydání bylo pozastaveno. Třetí a čtvrtý díl vyšel tedy pouze v nakladatelství HOPLANO, výtisky vlastní pouze rodina.

3.3.5 Listy z domácího exilu

Kniha Listy z domácího exilu je šumavským triptychem, který zatím čeká na své vydání. Jsou z něho ale známé některé povídky, které se po roce 1989 samostatně vydaly nebo byly čteny v rozhlase. Ústředním motivem jsou vztahy mezi lidmi a jejich vztahem k přírodě. Povídky jsou psané lyrickou prózou, Nový hojně, ale s citem využívá jazykové prostředky typické pro líčení. První část nese název „A v hlubinách

zvon“ (1972), povídka se stejnojmenným názvem byla vysílána v jihočeském rozhlasu v roce 1990. Druhý díl se jmenuje „Plžatka básnická s hovězí oháňkou“ (1974), třetí díl nazval autor „Oblaka a ptáci“ (1977). V úvodu triptychu Nový vystihuje to, co je hlavní myšlenou tohoto díla. *Původně jsem chtěl napsat něco úplně jiného. Měla to být veselá kniha, úsměvná..., ale stala se nakonec jen svědectvím o atmosféře onoho času. Co je to onen čas? To, co je neopakovatelné a přece se tak často samo sobě podobá, co je v čase i mimo něj tak těžko postižitelné v celistvosti, co má kořeny v mocdávnu a přece je tak dokonale současné, co je reálné ve své absurditě a absurdní v každodenní realitě. Nikdy nebudeš mít dostatečný odstup, abys zřetelně viděl vše, co utvářelo ona léta i tebe a ti, kteří ho jednou budou mít, pracně sestaví mozaiku ze zachovaných střípků, svědectví osudů jednotlivců, ale zatím vyvětrá chuť doby, vyblednou barvy, a tak obraz onoho času bude jen tím, čím jsou všechny dosavadní pokusy o rekonstrukci minulého: odvarem skutečnosti, její chtěnou či nechtěnou karikaturou.* Profesor Tomíšek, přítel Nového, nazval triptych učebnicí lásky k přírodě.

Mezi další samizdatovou prózou patří soubor povídek “Docela všední horor“ s podtitulem „Rovnostrannost jako jediný způsob plošného řešení“ z roku 1975. Jedná se o soubor povídek postihující dobu normalizace. V sedmdesátých a osmdesátých letech vycházejí v nakladatelství HOPLANO próza „Moji přátelé z lesního srubu“, „Houby šumavských lesů“, „Vltavina údolí“ a „Dopisy mamince“.

4. Styčné a rozdílné body v osobním a literárním životě

4.1 Jižní Čechy

Pro všechny tři autory, Zdeňku Bezděkovou, Václava Müllera a Ivana Nového, je bezesporu hlavním spojovacím mostem jejich úzký vztah k jižním Čechám. Tento kraj byl pro ně místem, které je natolik podmanilo svojí osobitou a svéráznou krásou, že ho po celou svoji tvůrčí činnost ve svých dílech připomínali. Bezděková a Müller se na jihu Čech narodili, Müller, ač žil v dospělosti až do své smrti ve středních Čechách, se do místa svého dětství a dospívání rád a často navracel ať už fyzicky, či svojí tvorbou. Bezděková, přestože studovala a krátký čas i pracovala v Praze, vždy toužila žít a tvořit v kraji, který jí byl domovem. Tři roky po válce se řízením osudu nadobro navrátila do „svých“ Českých Budějovic, v kterých žila až do svého skonání. Ivan Nový se sice narodil ve středních Čechách, ale dětství již prožívá v jižních Čechách, jež v podstatě od této doby nikdy neopustil. Bezděková především soustřeďuje příběhy na Českobudějovicko a do okolí Sušice, Müller zachycuje ve své tvorbě Prachaticko spolu s Netolicemi, Nový pak čerpá své náměty z Kaplicka a Lipenska (Horní Planá a okolí).

4.2 Tvorba

Pro Bezděkovou a Müllera, kteří patřili ke stejné generaci, byly hlavním a nejsilnějším impulzem pro spisovatelskou dráhu bezprostřední události a osobní zážitky z druhé světové války.

Bezděková debutuje rok po válce knihou „Bezbranný vítěz“, v zápětí píše „Říkali mi Leni“. Obě knihy byly napsané pod silnými dojmy z předcházejících let. Autorka v nich obviňuje válku, která ničí a osudově zasahuje do lidských životů. K tématu války se vrací ještě dvakrát, a to v knize „Štěstí přijde zítra“ a „Děvčátko Zdena a moudrý pes“. Svoji další tvorbou se obrací především na děti a mládež, historickou trilogií vzdává hold Českým Budějovicím. Ze svých osobních pocitů se vyznává v jediné knižně

vydané sbírce básní. Bezděková při psaní knih často vycházela z vlastních zkušeností, ať už z doby dětství nebo z pedagogického působení na školách, či z lidských osudů z jejího blízkého okolí. Hlavními postavami jejích románů pro dospělé i mládež se výhradně stávají ženy a dívky. Děj je převážně zasazen do městského prostředí. Pracuje především se spisovnou češtinou. Mezi ryze autobiografické dílo lze zařadit knihu pro děti a mládež „Děvčátko Zdena a moudrý pes“ a vzpomínkovou knížku „Můj život s knihou“.

Müller se nejprve obrací svými čtyřmi díly k problematice venkova jako takového. Toto téma ale vlastně nikdy ve svých dílech neopouští. Venkovské prostředí a myšlení místních lidí zná velmi důvěrně. Je to pro něho zásadní místo, z kterého čerpá náměty, do kterého se navrácí svými myšlenkami a příběhy, v kterém hledá a nachází kořeny vesnické pospolitosti. Následující tři knihy jsou reakcí na prožitá válečná traumata. Podobně jako Bezděková i Müller chce svojí výpovědí apelovat na lidský rozum, poukázat na skutečnost, že jakékoli násilí ničí mezilidské vztahy, narušuje lidskou identitu. I v Müllerově tvorbě se odrážejí jeho vzpomínky na dětství a na zásadní mezníky jeho života. Müller oproti Bezděkové nesoustředí příběhy do školního prostředí a do měst a městeček, ale nechává je výhradně odvíjet ve vesnických chalupách s výjimkou jeho zřetelně autobiografického díla „Soukromá hájemství“. To je zajímavé i tím, že v něm autor zvolil nezvyklou formu zápisu; větne celky obsahují svojí délkou celou kapitolu, vzpomínky se volně prolínají a proplétají. Hlavní postavy Müllerových próz tvoří převážně muži, ženy se jako hlavní aktérky děje vyskytují jen v několika povídkách. Pro Müllera jsou typické jazykové prostředky týkající se lyrizované prózy, hojně ve svých dílech využívá metafory, personifikace, přirovnání, metonymie. Na rozdíl od Bezděkové a Nového se kromě jedné pohádkové knihy nezaměřuje na tvorbu pro děti a mládež.

Ivan Nový je mladší o jednu generaci. Ač i jeho zastihla druhá světová válka, toto období ve svých knihách nezaznamenává. V prvním tvůrčím období, tedy v době jeho pedagogické činnosti, se zaměřuje na dětského čtenáře. Píše knihy o životě ryb, v nichž umí skloubit odbornost s poutavými, kultivovanými příběhy a vzpomínkami sportovních rybářů. Dále mu vycházejí publikace, které jsou více určené pedagogům a vychovatelům. V nich se především zaměřuje na smysluplném využití her

a efektivních metod nejen při výuce, ale i mimoškolních aktivitách. Do povědomí dětského čtenáře se ale dostal především svojí knihou Davídek, která se stala velmi oblíbenou. Nový píše i následující tři díly, z nichž se ke čtenářům dostává ale jen díl druhý. Druhé tvůrčí období Ivana Nového spadá do období normalizace. Pro svoji politickou „nepřízřívovost“ odchází ze školství a začíná pracovat u železniční dráhy. Nový vždycky inklinoval k přírodě, nyní ji měl o něco víc nadosah. Šumavská příroda, její malebná zákoutí, nenapodobitelná krása mu pomáhá zvládat „dobu temna“. Nachází v ní souznění, harmonii, spravedlivý řád. Nezapomíná ani na lidi, píše o vztazích mezi nimi, zaznamenává jejich postoj k přírodě. Po roce 1970 bylo Novému znemožněno, aby mu vycházela jeho tvorba. Zakládá proto samizdatové nakladatelství a své přeepsané rukopisy dává číst svým známým a přátelům. Pro povídky z tohoto období jsou charakteristická bohatá obrazná vyjadřování, ke kterým tíhnul i Müller. Jádrem povídek je oslava přírody. Postavy svými postoji, činy, svým zamyšlením se nad životem dokreslují celkovou atmosféru próz.

4.3 Profesní a soukromý život

Všechny tři spisovatele spojuje ještě jeden zásadní fakt, a tím je jejich pedagogická profese, v které dosahují určitého postavení. Bezděková učí na střední, později na vysoké škole, na které je jmenovaná vedoucí katedry filologie, Müller celý svůj život působí na gymnáziu, kde dlouhá léta zastává funkci zástupce ředitele, a Nový vyučuje na škole základní, na které je také, byť jen na krátký čas, zástupcem ředitele. Všichni tři jsou uznávanými pedagogy, na něž jejich žáci a studenti i po letech rádi a s úctou vzpomínají. Je také příznačné, že všichni tři se věnují odborné pedagogické činnosti. Bezděková vydává skripta zaměřená na starší a obrozeneckou literaturu a literaturu určenou dětem a mládeži, Müller sepisuje příručky pro mluvnici a stylistiku, Nový popisuje metody pro zefektivnění výuky dějepisu a využití her při výuce. Všechny tři také spojuje láska k divadlu. Bezděková nacvičuje s žáky školní divadelní představení, Müller píše divadelní hry a při nastudování některých z nich působí i jako režisér, Nový je členem ochotnického divadla a také se ujímá režie některých dramát.

Při porovnání jejich životopisu je patrné, že ne vše je pro ně stejně typické. Povahově si byli Bezděková a Müller bližší. Oba lze označit za „kantory staré školy“. Oplývali jistou noblesou, jejich projev byl mírný, laskavý, kultivovaný, pohybovali se v intelektuálním prostředí, o čemž svědčí jejich osobní přátelství s jinými umělci a vzdělanci. Jejich život byl více „snový“, nežli život jejich mladšího kolegy. Ivan Nový byl povahově odlišný. Byl zemitý, rázný, energický, ve svých názorech přímý a pevný, odhodlaný za každou cenu bojovat za pravdu, které věřil. Nacházel se více mezi „obyčejnými“ lidmi, žil více realitou, do které byl plně uvržen událostmi 50. a 60. let minulého století. Nový se s Bezděkovou a Müllerem rozchází i ve svých osobních zájmech. Bezděková a Müller rádi cestovali do cizích zemí, aby poznali kulturu tamních lidí, více tíhli k městskému způsobu žití. Nový byl vášnivý sportovec, blízká mu byla voda; rád rybařil, byl vodákem. Chtěl žít v souladu s přírodou, stal se uznávaným mykologem.

Kromě společných a rozdílných bodů v jejich profesním a soukromém životě je zajímavá skutečnost, že se Müller s Bezděkovou znali osobně a Bezděková učila Nového na vysoké škole. S ním se ještě jednou setkala v roce 1996 při své návštěvě Horní Plané.

Závěr

Mé „setkání“ se spisovateli, o kterých jsem se rozhodla psát, bylo leckdy překvapující, dobrodružné, ale v každém směru poutavé a obohacující, inspirující. Bylo velmi zajímavé nahlédnout do života tří lidí, kteří se pokusili popsat ve svých dílech příběhy odehrávající se v čase, jenž se již nikdy nemůže vrátit, kteří se snažili zachytit pomíjivou a současně neměnnou krásu a vznešenost šumavské přírody, kteří chtěli svým životním postojem a tvorbou apelovat na skutečné lidské hodnoty. Bylo pro mě ctí, seznámit se s rodinami Müllerovými a Novými, vyslechnout vzpomínky těch, kteří byli Müllerovi a Novému těmi nejbližšími. S jistou nostalgií jsem se znovu začetla do nejnámější knihy Zdeňky Bezděkové „Říkali mi Leni“ a i tentokrát mě pohltily silné emoce jako kdysi. Při osobnějším seznámení s „mými“ autory jsem si uvědomila, kolik moudrých myšlenek se objevilo v jejich tvorbě. Někdy to byly myšlenky na první pohled nepatrné, ale když jsem se více seznámila s tím, jak Bezděková, Müller a Nový žili, co je ovlivnilo a motivovalo, co bylo jejich hnací silou, pochopila jsem hloubku a šíři těchto vět. Každý z autorů byla jedinečná osobnost, ale zároveň bylo mnohé, co je spojovalo. To, co jim bylo nejvíce společné, byl upřímný a až dojemný vztah k jižním Čechám. Každý z nich se snažil zachytit svoji lásku k tomuto kraji svým osobitým způsobem, každý z nich měl jiné ladění, ale ve výsledku si byli podobní právě svojí citovostí a oddaností. Zdeňka Bezděková, Václav Müller a Ivan Nový jsou již dnes pro většinu čtenářů neznámí či pozapomenutí autoři. Přesto zůstali pro mnohé, kteří se s nimi osobně setkali, velkými osobnostmi. Zůstali v srdci žáků a studentů, které učili, v srdci lidí, s nimiž je pojilo přátelství, ale především zůstali v srdci svých rodin, které byly pro ně tím, co je pro lidský rod nejdůležitější – oporou, jistotou a bezpečím.

Prameny a zdroje

- BEZDĚKOVÁ, Zdeňka. *Bezbranný vítěz*. 2.vyd., České Budějovice: Růže, 1973.
- BEZDĚKOVÁ, Zdeňka. *Bludný kámen*. Praha: 1.vyd. Československý spisovatel, 1986.
- BEZDĚKOVÁ, Zdeňka. *Děvčátko Zdena a Moudrý pes*. 1.vyd., Praha: Albatros, 1977.
- BEZDĚKOVÁ, Zdeňka. *Lásky nedočkavé*. 1.vyd., Praha: Práce, 1970.
- BEZDĚKOVÁ, Zdeňka. *Můj život s knihou*. České Budějovice: JIH, 1995, ISBN 80-900351-8-3.
- BEZDĚKOVÁ, Zdeňka. *Říkali mi Leni*. 8.vyd., České Budějovice:JIH, 1997
- BEZDĚKOVÁ, Zdeňka. *Štěstí přijde zítra*. 2.vyd., Praha: Albatros, 1979.
- BEZDĚKOVÁ, Zdeňka. *Věčný Oněgin*. Vlastním nákladem, 1996.
- BÜRGER, Martin; HŮLKOVÁ, Lenka. *Šumava v proměnách času – revue Jungbauerova šumavského vlastivědného spolku*. Horní Planá: Jungbauerův šumavský vlastivědný spolek, 2014, ISBN 978-80-905804-0-4.
- CÍFKA, Stanislav. *Život a dílo Zdeňky Bezděkové*. České Budějovice: JIH, 1995, ISBN 80-900351-8-3 (Můj život s knihou).
- HORSKÝ, Jan. *Skřivan v kabinetu – čtení o dětech a vychovatelích*. 1.vyd., České Budějovice: České Budějovice, 1964.
- CHALOUPKA, Otakar. *Čeští spisovatelé literatura pro děti a mládež*. 1.vyd., Praha: Albatros, 1985.
- CHALOUPKA, Otakar. *Jubilující Zdeňka Bezděková*. Literární měsíčník. 1982, č. 4. Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích, Nové Dvory.
- MIKUŠKOVIČOVÁ, Jiřina. *Zdeňka Bezděková*. České Budějovice: Malá regionální bibliografie, 1972.
- MÜLLER, Václav. *Brázda přes kamení*. 1.vyd., Praha: Novina, 1944.
- MÜLLER, Václav. *Hledači jistot*. 1.vyd., Praha: Československý spisovatel, 1976.

MÜLLER, Václav. *Hranolem věrnosti jižním Čechám*. Literární měsíčník. 1977, č. 4. Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích, Nové Dvory.

MÜLLER, Václav. *Řešeto času*. 1.vyd., Praha: Alois Hynek, 1946.

MÜLLER, Václav. *Smutná ves*. 1.vyd., Přerov: Společné podniky, 1944.

MÜLLER, Václav. *Soukromá hájemství*. 1.vyd., Praha: Mladá fronta, 1969.

MÜLLER, Václav. *Svlačec kolem stébla*. 1.vyd., Mor. Ostrava – Praha: Josef Lukášik, 1943.

MÜLLER, Václav. *Šílení střelci*. 1.vyd., České Budějovice: Růže, 1973.

NOVÝ, Ivan. *Davídek doma a ve škole*. České Budějovice: Růže, 1970.

NOVÝ, Ivan. *Na rybářské stezce*. 1.vyd., České Budějovice: České Budějovice, 1964.

NOVÝ, Ivan. *Rybářské toulky*. 1.vyd., České Budějovice: České Budějovice, 1965.

NOVÝ, Ivan. *Listy z domácího exilu – Místo úvodu i na závěr autorské vyznání*. Hoplano, 1978. (rodinný archiv)

Periodika

Českokrumlovsko 15. listopadu, 1999, s. 15., *Čekárna byla plná lidí. Vlak přijel, ale nikdo nenastoupil*. Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích, Lidická 1.

Jihočeská pravda 2. května 1990, s. 6., *O jednom z těch, kdo nesklonil šíji*. Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích, Lidická 1.

Jihočeská pravda 3. září 1990, s. 4., *Ivan Nový*. Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích, Lidická 1.

Ústně předané informace rodinou Müllerových

Ústně předané informace rodinou Nových

Seznam příloh

1. Zdeňka Bezděková

JANOŮŠEK, Pavel. Slovník české literatury. *Http://www.slovníkceskeliteratury.cz* [online]. 2006, 31. 1. 2007 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=673>

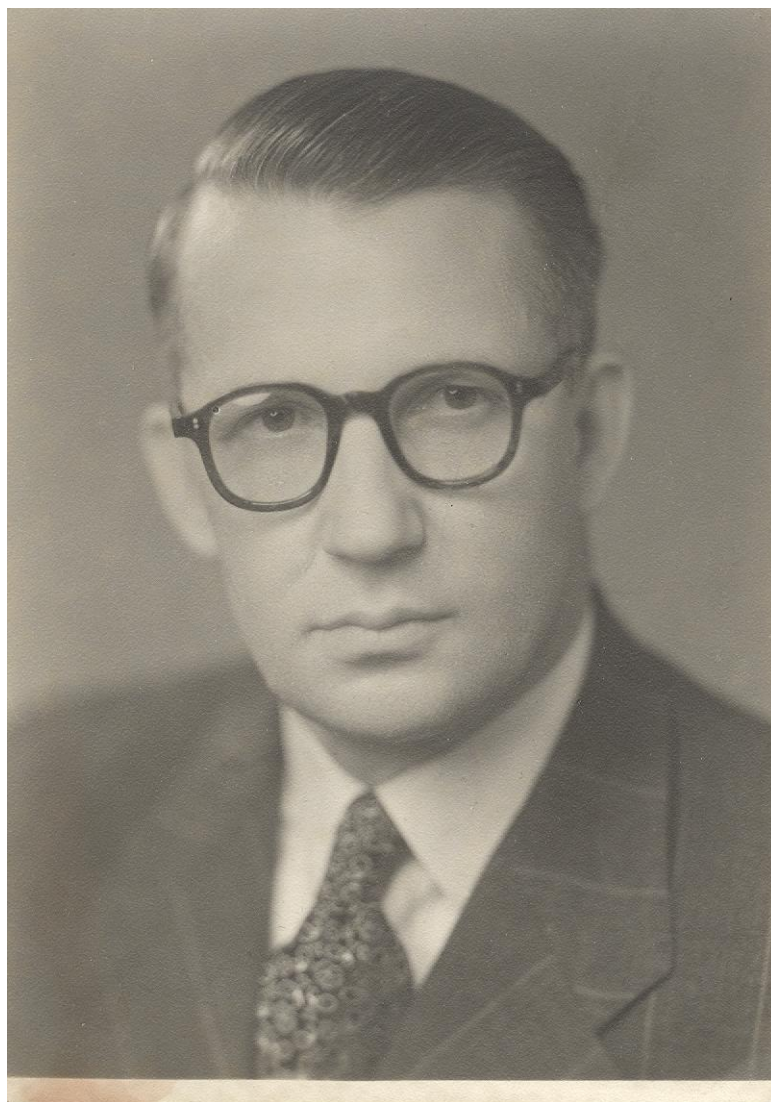
2. Václav Müller – soukromý rodinný archiv
3. Ivan Nový – soukromý rodinný archiv

Příloha 1

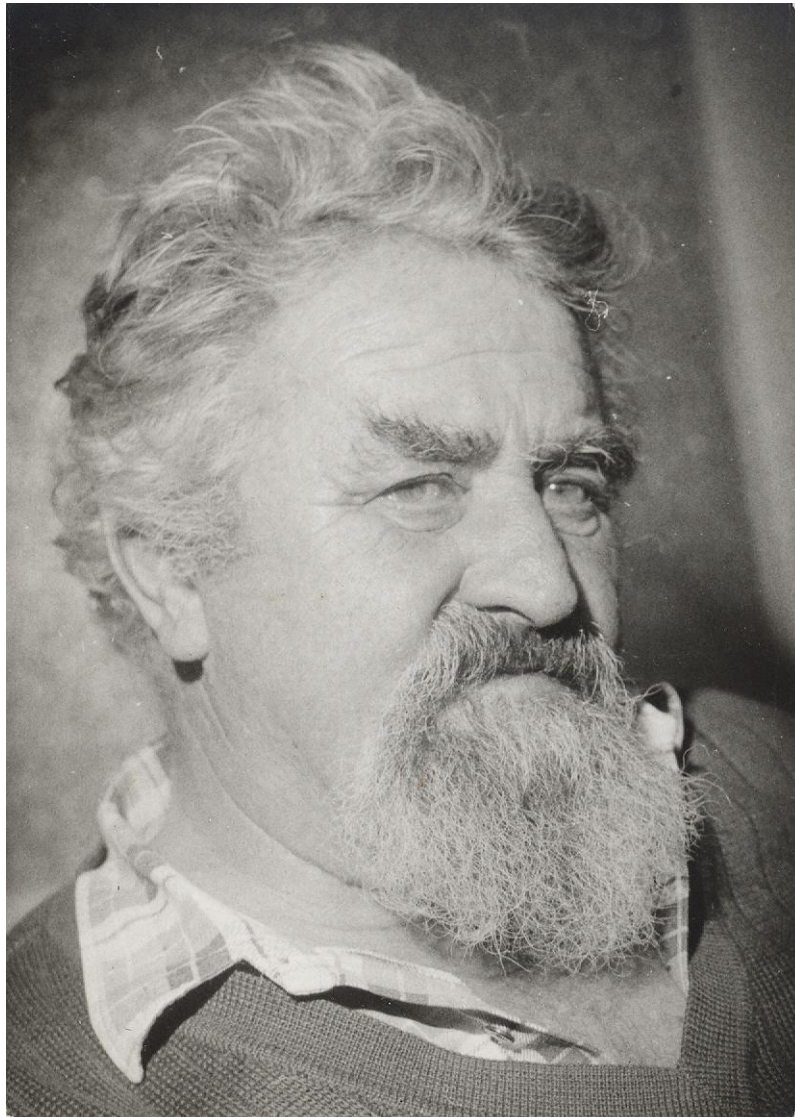

Zdeňka Bezděková

Příloha 2

Václav Müller

Ivan Nový